Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Najer Folksblat פרייז 20 גראשען

הײנט 8 זײטען

נייער פאלקסבלאט

אונפארטײאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 33/1328 | Łódź, Wtorek 7 lutego 1928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג ט"ז שבט תרפ"ח | Nr. 33 1328

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 71-24. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471

אפיציעלע אונטערהאנדלונגען מיט ליטע

זאלען זיך אנהויבען ד. 25 פעברואר אין קאפענהאגען

ווילנא, 6 (ספ. טעל.) פון קאוונא טיילט מען מיט: אין די רעגירונגס-קרייזען איז פארגעקומען א דעצידירענדע ענדערונג בנוגע די אונטערהאנדלונגען מיט פוילען.

וואלדעמאראס האט זיך דעצידירט אנצוהויבען די אפיציעלע אונטערהאנדלונגען מיט פוילען און שלאגט פאר אנצוהויבען די אונטערהאנדלונגען דעם 25 פעברואר אין קאפענהאגען.

דייטשער טראנספארט קיין סאוויעט-רוסלאנד אויפגעריסען אין זשעשאוו.

דער וואגאן איז גענצליך פערברענט געווארען.—דער אינהאלט פון טראנספארט איז נאך נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

זשעשאוו, 6 (ספ. טעל.) הײנט 3 א זייגער בײטאג איז אין א וואגאן וואס האט געפיהרט א טראנספארט פון ברעסלוי קיין סאוויעט רוסלאנד, אויסגעבראכען אנ'עקספלאזיע. די סבה איז נאך ביז איצט נישט אויפגעקלערט. אין וואגאן האבען זיך געפונען אייזערנע פעסלעך. בעת דער צוג האט מאנעווירט אויף דער סטאציע האט די באהן דינערשאפט בעמערקט, אז פון וואגאן שלאגען זיך ארויס בלויליכע פייערלעך. דעם וואגאן האט מען באלד אפגעטיילט און ארויפגעפיהרט אויף א זייטיגער ליניע. אין א מאמענט ארום האט זיך דערהערט א שטארקער קלאפ, און איינע נאך דער אנדערער האבען אנגעהויבען אויפרייסען די פעסלעך אין וואגאן. דער אויפרייס איז געווען אזוי שטארק, אז אייזערנע טיילען פון די צעריסענע פעסלעך, זענען אוועקגעווארפען געווארען אויף 200 מעטער ווייט.

די פייערלעשער האבען זיך נישט געקענט דערנעהנטערען צום ברענענדען וואגאן און ער איז גענצליך פערברענט געווארען.

די באהן-בעוועגונג איז איבערגעריסען געווארען אויף 2 שעה.

וואס ס'איז געווען אין די אייזערנע פעסלעך איז נאך ביז איצט נישט פעסטגעשטעלט געווארען, איינס איז אבער זיכער, אז אין די פעסער איז נישט געווען קיין שפירט און נישט זויער-שטאף, ווייל מיט וואסער האט מען דאס פייער נישט געקענט איינלעשען.

אויפרייס אין א קויהלען-גרוב

7 ארבייטער פערוואונדעט.

קאן, 6 (ספ. טעל.) אין קויהלען-גרוב לורוועג-וואקארט איז פארגעקומען א גאז-אויפרייס, וואס האט זיך צופעליג פערענדיגט אהן א גרויסער קאטאסטראפע.

7 ארבייטער זענען פערוואונדעט געווארען.

א „מתנה" פון א תכשיט...

א שילער שיקט זיין לעהרער אלס נקמה פאר א שלעכטע שטופע אנ'אויפרייס-מאשין.

וויען, 6 (אטע) „מארגען" טיילט מיט, אז דער פראפעסאר פון רעאל-שולע ד"ר מאגער האט דערהאלטען די טעג א שאכטעל, כלומרשט מיט א ראדיא-אפאראט. ס'האט זיך ארויסגעשטעלט אז אינ'ם שאכטעל איז געווען אנ'אויפרייס-מאשין, וואס איז אנגעלאדען געווען מיט א קילאגראם שיס-פולווער.

די מאשין האט דעם פראפעסאר געשיקט א שילער אלס נקמה פאר שלעכטע שטופען. די מאשין האט נישט אויפגעריסען.

באנק פאלסקי וועט די קרעדיטען נישט בעגרענצען.

ווארשא, 6 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אין צוזאמענהאנג מיט די קלאנגען וואס האבען זיך פערשפרייט, אז צוליב דעם אונגינסטיגען האנדעלס - בילאנץ, וואס קאן ווירקען אויף דער פערקלענערונג פון וואלוטע אין לאנד זאל די באנק פאלסקי פערקלענערען די קרעדיטען און איינפיהרען געוויסע בעגרענצונגען דערוויסען מיר זיך, אז סיי דער פינאנץ-ראטגעבער, סיי די באנק פאלסקי און סיי דער פינאנץ-מיניסטער האבען פארויסגעזעהען, אז ס'קען קומען א מאמענט ווען דער עקספארט וועט ווערען קלענער ווי דער אימפארט און האבען זיך אזוי פערזיכערט, אז דאס זאל נישט האבען קיין השפעה אויף דער לאגע.

די ביז-איצטיגע כלומר'שטע גלייכגעוויכט איז געווען א קינסטליכע. און ס'זענען איצט נישט איינגעטראטען קיין שום ספעציעלע מאמענטען, וואס זאלען בעדראהען דעם פינאנציעלען צושטאנד. די באנק פאלסקי פלאנעוועט דעריבער נישט קיין שום בעגרענצונגען און איינשרומפונג פון קרעדיטען א. אז. וו.

די לויה פונ'ם שוסטער זשעפא

ווארשא, 6 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט איז פארגעקומען די לויה פונ'ם שוסטער זשעפא וואס איז דערהרג'עט געווארען אין אפאלא אויף א וואהל-מיטינג.

צו דער לויה איז געקומען אנ'עולם פון איבער 3 טויזענט מאן. פערבייגייענדיג די בונדישע „היים" אויף פושעיאזד, האבען די מלוים איינגעארדענט א פיינדליכע דעמאנסטראציע.

אויף דער סמאטשע האט מען אויסגעשפאנט די פערד פון דער עגלה און אליין זי אוועקגעפיהרט צום בית-עולם. די פאליציי האט אבער קיינעם אויסער די נאהנטע קרובים אויפ'ן בית-עולם נישט אריינגעלאזט. ביים אפענעם קבר זענען קיין רעדעס נישט געהאלטען געווארען.

4

לאדזער וואהל-קאמיטעט פון אלגעמיינעם יודישען ארבייטער-בונד „בונד" אין פוילען.

פרייטאג, דעם 10-טען ה. ח. 8 א זייגער אין אווענד קומט פאר אין קינא-זאל „אימפעריאל" עק זאוואדזקא און זאכאדניא א

קאנצערט-וואהל-מיטינג

ווער איז שולדיג

אין נישט-צושטאנדגעקומענעם וואהל-בלאק

פון „בונד" און „פ. צ."

ענטפערן אויף דער פראגע וועלען די ח"ח: י. ליכטענשטיין, י. ווילנער (פאט), ג. זיבערט (ווארשא), ראזא אייכנער א. אנד.

דעם קאנצערט-טייל וועט אויספיהרען דער לאדזער סימפאנישער ארקעסטער

בילעטען צום פרייז פון 30 און 50 גראשען צו בעקומען אין ארבייטער-ווינקעל (פאלודניאווא 20), אין וואהל-ביורא (פאמארסקא 18) און אין טאג פון מיטינג ביי דער קאסע פון „אימפעריאל".

4

דאנקזאגונג.

מיר דריקען אויס דעם הערצליכסטען דאנק די

געברידער טאובע

אין אונזער, ווי אויך אין נאמען פון אלע אנוועזענדע געסט, פאר זייער הערליכעס און צופרידענשטעלענדעס שפילען אויף אונזערע קינדער'ס שמחה.

מיט אכטונג י. גרונים.

אנאנסען אין „נייעם פאלקסבלאט" האבען דעם גרעסטען ערפאלג!

הײנט, דינסטאג, דעם 7-טען פעברואר, 1 א זייגער בייטאג קומט פאר אויפ'ן בית-החיים

א הזכרה און די ענטהילונג פון דער מצבה

פון מיין ליבען מאן און אונזער טייערען פאטער

הערש נאדעל ז"ל

אלע קרובים, פריינד און בעקאנטע ווערען געבעטען צו קומען אין דער בעשטימטער שעה.

פרוי און קינדער.

דאנקזאגונג,

די אלע, וועלכע האבען ארויסגעוויזען אזוי פיל פריינדליכקייט און מיטגעפיהל און אנטיילגענומען ביים אפגעבען דעם לעצטען כבוד פון אונזער טייערען

נ. ע. יעקב יונגסטער

דריקט אויס דעם הארציגסטען דאנק

די פאמיליע.

א רעוואָלוציע אין פּאָרטוגאַל.
דער פּרעזידענט דערמאָרדעט.

פּ אַ ר י ז, 6 (אַטע). היינט בייטאָג האָט זיך דאָ פערשפּרייט אַ דערוויל נישט בעשטעטיגטע ידיעה, אַז אין פּאָרטוגאַל האָט אויסגעבראָכען אַ רעוואָלוציע און אַז דער פּרעזידענט קאַרמאָנאַ איז 10 אַ זייגער אין דערפריה דערמאָרדעט געוואָרען.

די פּאָרטוגעזישע געזאַנדשאַפט אין פּאַריז האָט זיך אָפּגעזאָגט צו געבען וועלכע ס'איז ערקלערונגען וועגען דער פראַגע, ענטפערענדיג, אַז זי קען נישט בעשטעטיגען און נישט אָפּלייקענען די ידיעה.

ד"ר טהאָן וועגען דער בעציהונג
פון די יודען צו דער איצטיגער רעגירונג.

ק ר אָ ק אָ, 16. (טעלעפאָניש) דאָ איז פאָרגעקומען אַ גרויסער וואַהל-מיטינג, אויף וועלכען ד"ר טהאָן, וואָס קאַנדידירט צום סיים פון קראָקאָ, האָט געהאַלטען זיין קאַנדידאַטען-רעדע. די רעדע האָט געמאַכט אַ שטאַרקען רושם. דאָס איז געוועזען איינע פון די גייסטרייכסטע אַרויסטרעטונגען פון בעקאַנטען דעפּוטאַט.

צווישען אַנדערע האָט ד"ר טהאָן זיך אָפּגעשטעלט אויף דער בעציהונג פון די יודען צו דער איצטיגער רעגירונג. די דאָזיגע שטעלע פון זיין רעדע לויטעט:

„עס קומען מענשען און זאָגען: די רעגירונג איז אַ גוטע... אָבער צי מיר געהען געגען דער רעגירונג? צי מיר בעקעמפען די רעגירונג? צי ווילען מיר די רעגירונג שטירצען? צי ווינשען מיר זיך אין פּוילען אַן אַנדערע רעגירונג? צי אָבער דערפון איז געדרונגען, אַז מיר דאַרפען זיין אימיצענס משרת?

מיר געהען מיט פּילסודסקי'ן, ווייל ער וויל אויפבויען אַ שטאַרקע און געזונדטע מלוכה. מיר געהען מיט פּראָפ. באַרטעל, ווייל דאָס איז אַ מענש, וועלכער שטרעבט איינצופיה' רען אין פּוילען מערב-אייראָפּעאישע בעציהונגען. אַ ליגען זאָגען די מענשען, ווען זיי בעהויפּטען: פּילסודסקי וויל דאָס אָדער יענץ. דאָס איז נישט ריכטיג. קיינער ווייסט נישט, וואָס פּילסודסקי וויל (פרעהליכקייט). אַ פאַקט איז אָבער, אַז פּילסודסקי איז איינע פון די שענסטע פּאָליטישע געשטאַלטען פון די היינטיגע צייטען. זיין איינציגער געדאַנק איז וועגען פּוילען, פאַר פּוילען האָט ער געלעבט און געאַרבייט פאַר איהר תחית-המתים און אין זעלבען גייסט אַרבייט ער ווייטער.

עס איז אָבער ווירקליך אַ בערישע טובה ווען מען דעצידירט אין נאָמען פון פּילסודסקי'ן, אַז דאָס אָדער יענץ קינאָ-טעאַטער וועט איינפאַלען, ווען עס וועט דאָרט פאָרקומען אַ וואַהל-מיטינג (רוישיגע פרעהליכקייט).

און חוץ דעם איז אַ ליגען, אַז די רעגירונג האָט אַן'אינטערעס אָפּצורייסען די יודען פון זייער פּאָליטיק. אפשר פערטייטשט זיך אַזוי די שטעלונג פון דער רעגירונג עפּיס אַ קליינער בעאַמטער מיט זיין קליין קעפּעל. אַזוי איז עס אָבער נישט".

נפטר געוואָרען דער טאַרנאָווער רבי זצ"ל.

אין טאַרנאָוו איז נפטר געוואָרען, אין עלטער פון 77 יאָהר, איינער פון די עלטסטע און גרעסטע רביים אין גאַליציען, הרב הצדיק ר' יחיאל הורוויץ זצ"ל. דער נפטר איז געוועזען אַ זוהן פון הרה"צ ר' מאיר'ל הורוויץ זצ"ל מדזיקוב בעל מחבר פון ספר (אמרי נועם) דעם נפטר האָט מען געפיהרט קיין דזיקוב במקום אבותיו. אין דער לויה, וועלכע איז פאָרגעקומען מיטוואָך האָבען זיך בעטייליגט חוץ רבנים און רביים פון גאַליציען אין פּוילען איבער 10 טויזענד יודען. דער ממלא מקומו זאָל ווערען דער מיטעלסטער זוהן פון נפטר הרה"צ ר' אַלטער הורוויץ שליט"א, וועלכער וואוינט אין לאָדז דער איידעם פון הרה"צ מראָפּשע זצ"ל.

———

נישט געפּסלט
די לידער ליסטע פון'ם נאַציאָנאַליטעטען-בלאָק.

ווילנע 6 (ספּ. טעל.) פרייטאָג פריה האָט דער ווילנער וואַהל - קאָמיטעט בעקומען אַ טעלעגראַם פון לידע, אַז דאָרט איז מיט דער קאַנדידאַטען-ליסטע נישט אַלץ אין אָרדנונג און מען בעט, עמיצער פון ווילנע זאָל קומען.

דערוויל האָט זיך פערשפּרייט אַ קלאַנג, אַז די לידער ליסטע איז געפּסלט געוואָרען.

אַרויסגעוויזען האָט זיך, אַז די גאַנצע מעשה איז געוועזען אַ מיספערשטענדניש:

דער בעפולמעכטיגטער פון דער מינדערהייטס - ליסטע אין לידע האָט געמיינט, אַז באַלד ביים אָנגעבען די קאַנדידאַטען-ליסטע, מוז מען ביילעגען די הסכמות פון אַלע קאַנדידאַטען, וועגען זייער איינשטימען צו פיגורירען אויף דער ליסטע

וויסענדיג, אַז פרייטאָג איז דער לעצטער טערמין אַריינצוטראָגען ליסטעס און אַזוי ווי פרייטאָג האָט ער די הסכמות נאָך נישט געהאַט, האָט ער אַוועקגעשיקט אַ טעלעגראַם קיין ווילנע.

מ'האָט דעם בעפולמעכטיגטען אויפגעקלערט, אַז די ליסטע קען מען דערוויל אָפּגעבען און די הסכמות האָט מען צייט צו דערלאַנגען ביז 11-טען ה.ח.

מען האָט טאַקע גלייך די קאַנדידאַטען ליסטע דערלאַנגט און אַלץ איז אין דער בעסטער אָרדנונג.

ד"ר דראָבנער
אַרעסטירט.

בּ י ד ג אָ ש ט ש. 6 (טעלעפאָניש) דאָ איז אַרעסטירט געוואָרען דער פיהרער פון דער אומאָפּהענגיגער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי ד"ר באָלעסלאַוו דראָבנער. דער אַרעסט איז פאָרגעקומען נאָך אַ מיטינג. וועלכע ס'האָט איינגעאָרדענט דער וואַהל-קאָמיטעט פון די אומאָפּהענגיגע (ליסטע 34).

Dr ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27,
tel. 51-78.
הויט און העגעריִשע קראַנקהייטען און ליבעס-חל אינטים.
נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונט.

צוזאַמענשטויס צווישען שטאַלהעלמער און קאָמוניסטען.

ב ע ר ל י ן. 6 (ספּ. טעל.) דאָ איז פאָרגעקומען דער יעהרליכער צוזאַמענפאָהר פון די מיטגלידער פון דער מיליטערישער אָרגאַניזאַציע „שטאָלהעלם". די מיטגלידער פון דער דאָזיגער אָרגאַניזאַציע האָבען זיך פערזאַמעלט אין לוסטגאַרטען, וואו זיי האָבען אָפּגעהאַלטען זייער פּאַראַד.

ווען זיי זענען פון דאָרט אַרויס זענען אויף זיי אָנגעפאַלען קאָמוניסטען און אָנגעהויבען שלאָגען מיט גומענע און אייזערנע שטעקענס. עס האָט אויסגעבראָכען אַן'אַלגעמיין געשלעג און אַ פּאָר הונדערט פּערזאָן, דערונטער אויך איינגע פּאָליציאַנטען זענען פערוואונדעט געוואָרען.

אַ גרויסע אָפּטיילונג פּאָליציי האָט דעם המון צוטריבען. איבער 250 קאָמוניסטען זענען אַרעסטירט געוואָרען. לויט די ידיעות פון דער פּאָליציי איז דער אָנפאַל פון די קאָמוניסטען אויף די שטאָלהעלמער געוועזען פון פריהער צוגעגרייט און אָרגאַניזירט.

מיניסטער קוויאַטקאָווסקי זאָגט, אַז מ'דאַרף אונטערשטיצען דעם האַנדעל.

וו אַ ר ש אָ 6. (טעלעפאָניש)

פרייטאָג האָט דער האַנדעלס-מיניסטער אויפגענומען דעם נעוו. רעפ. ווישליצקי און אָפּגעהאַלטען מיט איהם אַ לענגערע קאָנפערענץ, בעת וועלכער עס זענען בעהאַנדעלט געוואָרען אַ רייה וויכטיגע פראַגען. עס זענען, ענדליך, אַרומגערערט געוואָרען די פראַגען וועגען וואַלאָריזאַציע אין ד יאַלע פאָררונגען, וואָס דאָס סוחר'טום וועט אַרויסשטעלען אויף דער גרויסער ווירטשאַפטליכער קאָנפערענץ, וועלכע וועט פאָרקומען דעם 14-טען פעברואַר. ה' ווישליצקי האָט אויך אונטערגעשטראָכען, אַז די רעגירונג מוז זיך פערטראַכטען וועגען פערשאַפען גרעסערע קרעדיטען פאַר די סוחרים און גלייכצייטיג אויך ענדערן דאָס שטייער-סיסטעם. וואָס פאַלט, ווי אַ שווערע לאַסט, אויף די סוחרים בכלל.

עס מוז אויך ענדגילטיג געלעזט ווערען די פראַגע וועגען אויסלענדישע פּעסער, ווייל די ביז איצטיגע בעגרענצונגען ברענגען אַ דירעקטען שאָדען נישט נור די סוחרים און פאַבריקאַנטען גופא, נאָר אַ גרויסער מאָס אויך דער מלוכה און דעם האַנדעלס-ביורושעט.

בעריהרענדיג נאָך אַנדערע פראַגען, ווי למשל, די בעציהונג פון האַנדעל צו די קאָאָפּעראַטיוון, וואָס האַנדלען מיט די אַרטיקלען פון ערשטען געברויך, די וואַהלען אין די אינדוסטריע- און האַנדעלס-קאַמערן, האָט זיך ה' ווישליצקי לענגער אָפּגעשטעלט אויף דער אַבסאָלוטער נויטווענדיגקייט צו פערגרעסערן די אימפּאָרט - קאָנטינגענטען פון אַ רייה אַרטיקלען, וואָס זענען נוגע די מאַנופאַקטור- און קאָלאָניאַל-בראַנזשעס.

דער האַנדעלס-מיניסטער האָט ערקלערט, אַז ער וועט פּרובען פּאָזיטיוו ערלעדיגען אין משך פון דער קורצסטער צייט, די אַלע בעריהרטע פראַגען, ווייל עס איז שוין ווירקליך די העכסטע צייט אַז מען זאָל דעם האַנדעל ווידמען מעהר אויפמערקזאַמקייט. ביז איצט האָט מען זיך צו ווייניג אינטערעסירט מיט'ן האַנדעל, פערגעסענדיג, אַז אָהן דעם האַנדעל וועט אונמעגליך זיין ראַציאָנעל צו אָרגאַניזירען די פערשפּרייטונג פון דער פּראָדוקציע.

———

סיר אַלפרעד מאָנד מנדב 10.000 פונט
פאַר אַנ"אַ"י קאָלאָניע.

י ר ו ש ל י ם. 6 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) סיר אַלפרעד מאָנד האָט מנדב געוועזען צעהן טויזענד פונט פאַר דער קאָלאָניע „גן חיים" אויף צו פלאַנצען אַ גרויסע אָראַנזשען-פלאַנטאַציע אויפ'ן נאָמען פון פּראָפ. חיים ווייצמאַן.

LEKARZ-DENTYSTA צאָהן-אַרצט
St. GELBERG
זאַכאַדניאַ 15, טעל. 31-08
צוריקגעקעהרט.

וְעַתָּה אִישִׁים שִׁמְעוּ לִי
וְעַל תָּסוּרוּ מֵאִמְרֵי פִי
לדברי הקשיבה לאמרי הט אזניך
און אַז דו דאַרפסט ערלעדיגען סאָנדאָווע ספּראַוועס, זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ
17 פּעטריקאָווער 17
דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אוסטאַוו אַלערליי ביטעס קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אַפּעלאַציעס צו ווילנע און קאַרנע אָפּאָזיציעס, אַדוואָקאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין וואַרשאַנדראָזיעמטשי, וועגען פּעסער אין קאָמיסאַריאַט-רוזשאַנדו און אַלע פּאָליציי-בעצירקען. אַקטען אינטערציזיעס, אַקטען דאַראַוויזנעס, קאַרנע ספּראַוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות-אַקטען.
מיט אַכטונג י. מאַנעלאַ,
רעכט-קאָנסולענט.

פּרייז 2 זל. שנעל און רעיעל! פּרייז 2 זל.
רעכטס-קאָנסולענטען-ביוראָ
„PORADA"-„פּאָראַדאַ"
10 פּיעטריקאָווער 10
אונטער לייטונג פון אַ לאַנגיעהריגען און רוטינירטען געריכטס-סעקרעטאַר
שרייבט אַלערליי ביטען און אַפּעלאַציעס, קלאַוזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס. אינפאָרמירט און שרייבט אין אַלערליי מיליטער-ענינים. אויך איבערזעצונגען אין פרעמדע שפּראַכען. 258

Dr. med.
BRAUN
פּאָלודניאָווע 28.
טעלעפאָן 40-26
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.
בעהאַנדלונג פ... קוואַרץ-ליכט (הייל-אויסשטראַהל)
נעמט אָן פון 9—11 פריה און פון 5—8 אָוונט.

שטאָפּערינס
ווערען געזוכט
ביי בּוגייסקי, נייע ציגעל-גאַס 41a, 1.
שטאָק, פראָנט. 875

פאָדערט איבעראַל — נאָר די פּאַטענטירטע
פעלד-בעטען
Palma-Patent
ווערען געליפערט אויף 3 יאָהר
ניקעל-בעטען, ניקעל-קינדער-בעטען, טיש-בעטען, אַמעריקאַנקעס, קינדער-וועגעלעך, קינ... בענקעלעך אויף רעדלעך ווי אויך מעטער-טאַס.
מאַטראַצען געבעטע, שאַמקאַווע און האַנדריסקע
קאַזעטקעס און טאַפּטשאַנעס.
בעמ.: בעטלעך מיט וועגעלעך ... 14 זל.
רייעלע בעהאַנדלונג. פאַבריקס-פּרייזען.
הורט. זעמטליכע רעפּאַראַטורען. דעטייל.
לאָדז, פּולנאָצנאַ 24, טעלעפאָן 85-31.

גאַנץ לאָדז
האָט זיך שוין איבערצייגט, אַז די ביליגסטע קוועלע פון
עלעקטרישע לאַמפּען
זשאַרובּקעס
„Philips", i „Osram"
און פון זעמטליכע עלעקטר. מאַטעריאַלען צו פאַבריקס-פּרייזען איז נור ביי
מ. זענדעל — פּראָץ — וואַרנאָשטשי 9
בעמ.: מ'נעהם אָן אַלערליי עלעקטרישע אינסטאַלאַציעס און רעפּעראַטורען.

מוסטערהאפטע טעטיגקייט פון „טאז“.

איינע פון די וויכטיגסטע און אויך דאַנקבאַרסטע צילען פון דער געזעלשאַפט „טאָז“ איז דער קאַמף מיט דער שטערבליכקייט צווישען די זייג־קינדער. גרויסע וויכטיגע קולטורעלע אַרבייט, ווערט געפיהרט צווישען די ברייטע שיכטען פון די יודישע מוטערס, צום צוועק זי אויסצוקלערען ווי אַזוי מען דאַרף ערנעהרען, אויפציהען און אויפהאָדעווען דאָס זייג־קינד, בעקעמפען די אומגעהויערע צאָהל פון איינרעדענישען, זאַבאַבאָנעס און פאָראורטיילען, וועלכע ווערען האַרטנעקיג איבערגעגעבען פון מוטער צו מוטער.

פינף אינסטיטוציעס עקזיסטירען ביים „טאָז“, וועלכע האָבען די אויפגאַבען שוץ איבער דעם זייג־קינד. דאָס זענען: 2 בעראַטונגס־שטעלען, איינע אין לאָקאַל פון „טאָז“, אַנדרזשעיאַ 1 און די צווייטע אויף פלאַץ־קאָשטשעלני 4, איין מילך־קוך, איין בעראַטונגס־שטעל פאַר שוואַנגערע פרויען און אויך אַ היים פאַר זייג־קינדער, דערווייל אויף 20 בעטלעך. די ציפערן אילוסטרירען אַמבעסטען די טעטיגקייט פון די דערמאָנטע אינסטיטוציעס. אין דער ערשטער בעראַטונגס־שטעל (אַנדזשעיאַ 1) איז דעם 1. יאַנואַר 1927 געווען פעררעגיסטרירט 265 מוטערס. אין פערלויף פון יאָהר איז צוגעקומען 400 נייע מוטערס און אויסגעשריבען צוליב דער דערוואַקסונג 315. (נאָר ביז אין עלטער פון 2 יאָהר קאָן אַ קינד זיין אונטער דער אויפזיכט פון דער בעראַטונגס־שטעל), אַזוי אַז אויפ'ן 1. יאַנואַר 1928 איז געווען אונטערן אויפזיכט 350 קינדער.

אין פערלויף פון גאַנצען יאָהר איז ערטיילט געוואָרען 3768 עצות, וואָס מאַכט אויס אַנ'ערך 10 עצות אין יאָהר אויף יעדער מוטער.

מינדעסטענס 1 מאָל אין חודש מוז יעדע מוטער זיך בעראַטען מיט דעם דאָקטאָר וועגען געזונד־צושטאַנד. הויז־בעזוכונגען זענען געווען 1464.

אין דער צווייטער בעראַטונגס־שטעל (פל. קאָשטשעלני 4) זענען געווען צום אָנהויב 1927 יאָהר 187 מוטערס אין פערלויף פון יאָהר האָבען זיך איינגעשריבען נייע 618 מוטערס, ד. ה., אַנדערטהאַלבען מאָל אַזוי פיל ווי אין דער שטאָטישער בעראַטונגס־שטעל, און אויסגעשריבען צוליב פערשידענע אורזאַכען 335 קינדער, אַזוי, אַז ביים היינטיגען טאָג איז אונטער דער אויפזיכט פאַרהאַן 470 קינדער. עצות איז ערטיילט געוואָרען 4,962, הויז־בעזוכען זענען געווען 1608.

די אַקציע פון זומער־קאָלאָניעס האָט זיך אָנגעהויבען אין יאָהר 1922, ווען צום ערשטען מאָל איז אַרויסגעשיקט געוואָרען 230 קינדער, יונגלעך און מעדלעך אין עלטער פון 7 ביז 14 יאָהר. פון דעם יאָהר אָן ווערט רעגעלמעסיג אַרויסגעשיקט יעדעס יאָהר איבער 800 קינדער.

פאָלגענדע טאַבעלע ווייזט וויפיל קינדער זענען געווען אויף די קאָלאָניעס:

אין	1922	יאָהר	230	קינדער
„	1923	„	450	„
„	1924	„	640	„
„	1925	„	808	„
„	1926	„	813	„
„	1927	„	819	„

צוזאַמען אין 6 יאָהר זענען געווען 3760 קינדער.

די אויסגאַבען אויף די קאָלאָניעס וואַקסען פון יאָהר צו יאָהר; אין 1925 האָט די אויסהאַלטונג פון די קאָלאָניעס געקאָסט 34118.82, אין 1926 יאָהר 36.212.57, אין 1927 יאָהר 45.546.28, דער פרעלימינאַר אויף דעם 1928 יאָהר דערגרייכט איבער—50.000 גילדען.

צו שאַפען די נויטיגע סומע אָרדענט איין די געזעלשאַפט דעם טראַדיציאָנעלען מאַסקען־באַל אין זאַל פון פילהאַרמאָניע, דעם קומענדיגען שבת דעם 11־טען פעברואַר. די ענערגישע אַרבייט פון דער פערוואַלטונג, פון דעם קאָמיטעט. די אָריגינעלע דעקאָראַציע, צאָהלרייכע אַטראַקציעס זענען אַ גאַראַנטיע, אַז דער באַל וועט אַדורך מיט דעם דערפאָלג, אויף וועלכען די געזעלשאַפט פערדינט.

די פערבליבענע בילעטען זענען צו בעקומען אין קאַנצעלאַריע פון טאָז (אַנדזשעיאַ 1).

אין „אַררט“.

היינט — איין פאָרשטעלונג.

היינט ווערט געשפּילט דער גלענצענדער 4־טער פּראָגראַם [א.נ. „סאַלאַם אַלייקום“, וואָס געהט מיט אומגעהויערען ערפאָלג ביי אויספערקויפטע זאַלען.

וועגען דעם פּראָגראַם איז שוין זעהר פיל געשריבען געוואָרען אין דער היגער און אין דער וואַרשאָווער פּרעסע, און פאָריגער וואָך זענען ספּעציעל געקומען געסט פון וואַרשאַ אָנצוקוקען אונזער יונג טעאַטער'ל.

עס זענען אויך געקומען דריי וואַרשאָ'ווער טעאַטער־דירעקטאָרען, וועלכע האָבען אונטערהאַנדעלט מכוח אַריבערנעהמען דעם „אַררט“ קיין וואַרשאַ.

דער „אַררט“, וועלכער שפּריצט אין יוגענדליכען פייער פון טאַלענט און הייטערקייט האָט אָבער דערווייל נישט בדעה זיך צו ריהרען פון אָרט.

אַז ס'איז דאָ אין דער היים גוט — זאָגען די לייטער — טאָ וואָס טויג צו זוכען גליקען?!

און זענען טאַקי גערעכט, גערעכט, וואָס גערעכט הייסט!

פון צירק.

די פראַנצעזישע וואָלקעס, וואָס קומען איצט פאָר אין צירק פון די בר. סטאַניעווסקי, ציהען צו וואָס ווייטער אַלט אַ גרעסערען עולם פּעראינטערעסירטע. ערפאָלג האָט אויך דער אַרטיסטישער פּראָגראַם.

Dr. RÓŻANER

ספּעציאַליסט פאַר הויט־, ווענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוועכע.
היילונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען און דיאַטערמיע
צוריקגעקערט.
Dzielna 9 (Narutow..a), tel. 28-98
נעמט־אָן פון 8—10 און 5—8, פרויען פון 3—4
וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

„אַררט“
אַרטיסטישער רעווי און קאַמער־טעאַטער
אונטער דער לייטונג פון
מ. בראָדערזאָן.

ווייסער זאַל פון „מאָנטיפּעל“
זאַכאַדניאַ 43.
היינט און טעגליך

היינט, דינסטאָג פּינקטליך 9.15 אָוונט—ווידערהאָלונג
פון 4־טען סענסאַציאָנעלען פּראָגראַם א. נ.
סאַלאַם אַלייקום

I.
1) פּראָלאָג
2) קו־קו־רי־קו
3) קויהלען־גרזבען
4) עקסצענטריק (טאַנץ)
5) סאַלאַם אַלייקום
II.
6) נענער־יקעטש
7) הענדעל
8) זש'אקים (כ'בעשולדיג)
9) צרות פון ספּאָרט (סאַג.)
10) בעטערלעך
11) „מוהמע נמינהע“ (באַמבאַסטישע רעווי) פון י. אַבערזשאַנעק

מוזיק. לייטונג: קאָמפּאָז. ה. קאָן, באַלעט־מייסטער: פּראָפ. מאַיעווסקי.
רעזשי: פולאַווער. דעקאָר. קאָסט.: ד. מאַטוס, ש. בלום. קאָנצ.: ש. בייגעלמאַן.

מיטוואָך, דעם 8־טען און דאָנערשטאָג, דעם 9־טען פעברואַר—
צו 1 פאָרשטעלונג. אָנהויב 9.15 אין אָוונט.
פרייטאָג, דעם 10/II—2 פאָרשטעלונגען: פּינקטליך 8 און 10 אָוונט
שבת, דעם 11. פעברואַר, ווערט נישט געשפּילט.
בילעטען צו בעקומען ביי דער טעאַטער־קאַסע פון 5 נאָכמ.

פילהאַרמאָניע־זאַל מאָנטאָג, דעם 20־טען פעברואַר
פּרעסע־רעדוטע
א. נ. „געזעגנונג פון קאַרנאַוואַל“

ערפאָלג פון קיפּניס־זעליגפעלד־קאָנצערט.

דער קיפּניס־זעליגפעלד קאָנצערט האָט, ווי עס איז געווען פאָראויסצוזעהען צוגעצויגען אַ געוואַלדיגען עולם: דער קאָנצערט־זאַל איז געווען מעהר ווי איבערפולט. דער קאָנצערט איז אַדורך מיט אַ ריזיגען ערפאָלג.

דאָס לאָדזער פּובליקום איז שוין אויפגעהונגערט און לעכצט נאָך אַ פאָלקס־ליד. עס איז דערפאַר צו האָפען, אַז די בעליבטע אויספיהרער פון פאָלקס־לידער וועלען איצט אָפטער בעזוכען אונזער שטאָט.

נעכטען האָט ה' קיפּניס בעזוכט אונזער רעדאַקציע. ער האָט ערקלערט, אַז ער איז ספּעציעל געבליבען נאָך אויף אַ טאָג אין לאָדז, כדי צו בעזוכען דעם „אַררט“.

אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון טראַנספּאָרט־אַרבייטער־פעראיין.

זונטאָג דעם 5־טען ד. ח. איז אונטער דעם פאָרזיץ פון ה' קירשבוים פאָרגעקומען די יעהרליכע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון טראַנספּאָרט אַרבייטער־פעראיין. אין דער פערזאַמלונג האָבען זיך בעטייליגט 300 וואָהל־בערעכטיגטע מיטגלידער. דעם בעריכט האָט אָפּגעגעבען דער פעראיינס פונקציאָנער ה' סטאָלאַרסקי. פון בעריכט איז צו זעהען, אַז די פערוואַלטונג האָט זיך זעהר בעמיהט צו אָרגאַניזירען די טראַנספּאָרט־אַרבייטער און צו פערבעסערען זייער עקאָנאָמישע לאַגע. ביים פעראיין זענען אָרגאַניזירט געוואָרען אַלע סעקציעס, וואָס האָבען נאָר אַ שייכות צום טראַנספּאָרט, ווי טרעגער, פוהרמאַנעס, דראָשקאַזשעס, אָנגעשטעלטע אין די געוועלבער, הערינג־קלאַפּער און אַנדערע. ס'זענען אויך געפיהרט געוואָרען לוין־אַקציעס, וועלכע זענען געקרוינט געוואָרען מיט ערפאָלג. נאָכ'ן בעריכט איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע, וועלכע דריקט אויס צוטרוי און אָנערקענונג דער אָפּטרעטענדער פערוואַלטונג.

צום סוף איז געוועהלט געוואָרען אַ פערוואַלטונג פון 9 פערזאָן, אַלע פון דער פועלי־ציון־פראַקציע.

פרייע וואָהל־טריבונע.

חשוב'ער ה' רעדאַקטאָר!

מיר בעטען איך אָבצודריקען אין אייער וו. צייטונג פאָלגענדער בערעכטיגונג, אין „פאָלקס־בלאַט“ פון פאָריגען פרייטאָג איז אין בעריכט פון דער קהלה־זיצונג צווישען אַנדערען געזאָגט געוואָרען, אַז לויט'ן אָבמאַך, וועלכען ס'האָבען געשלאָסען די אונפּאַרטייאישע מיט דער אגודה האָט אויף דעם 4־טען פּלאַץ פון אַלגעמיינעם יודישען נאַציאָנאַלען בלאָק געזאָלט פיגורירען הרב פיינער (אונפּאַרטייאישע), וועלכער איז אָבער מצד די אגודה נישט געהאַלטען געוואָרען און דאָס זאָל כלומרשט זיין געוועזען די סבה, וואָס האָט דעם אָבמאַך צושטערט; די זאַך איז געווען נישט אַזוי.

אמת איז, אַז אין אָבמאַך, וועלכער איז אונטערגעשריבען מצד די אונפּאַרטייאישע דורך הרב פיינער און ה' רוס, האָבען זיי ערקלערט אָהן שום בעדינגונגען זייער אָנשליסען זיך צום אַלגעמיינעם יודישען נאַציאָנאַלען בלאָק און מתחייב געוועזען זיך צו אַרבייטען לטובת דעם זעלבען, בנוגע דער פראַגע פון מאַנדאַטען האָבען מיר זיך מתחייב געוועזען אייגצולאָדענען פאַרשטעהער פון די אונפּאַרטייאישע קיין וואַרשא צו זיין אָנוועזענד בעת די פראַגע וועט בעהאַנדעלט ווערען. מיר האָבען אונזער התחייבות ערפילט, און ה' רוס אַלס פאַרשטעהער פון די אונפּאַרטייאישע איז אָנוועזענד געווען אין וואַרשאַ ביים בעהאַנדלען די פראַגע און מיר זענען כמעט געקומען צו אַ הסכם. אַהיימקומענדיג פון וואַרשא און דערוויסענדיג זיך, אַז אַ גרופּע אונפּאַרטייאישע איז אָפּגעטראָטען פון אָפּמאַך און אַרויסגעשטעלט אויף די ליסטע פון בלאָק פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען דעם ה' בודזינער, האָבען מיר קאַטעגאָריש פערלאַנגט דאָס צו אַנולירען; די גרופּע, וועלכע האָט זיך שוין גצהאַט אין דער זאַך אַנגאַזשירט ביים בלאָק פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען, האָט דאַן אַרויסגערוקט נייע פאָדערונגען, וועלכע האָבען געזאָלט גורם זיין צום איבעררייסען דעם אָפּמאַך.

מיט דרך ארץ
אשר מענדעלסאָן
לייבל מינצבערג

צווישען הונגער און פערצווייפלונג.

איינדרוקען פון אַמאַלצייט אין „נותן לחם“.

הויקערדיגע און גלייכע, לאָמע און קרומע, קריפּעלדיגע, טויבע און שטומע. יודען מיט בערד, יודען אָהנע בערד, יונג און אַלט, ווייבער און קינדער — 3 טישען אויסגעזעצט. אַלע טויט־הונגעריג, אַלע קייען מוציא'ס געבייטעלט ברויט און קראַצען די שיסלען.

הונגעריגע, אַרויסגעזעצטע אויגען, איינגעפאַלענע פּנים'ער, פער'חושך'טע, צרה'דיגע, פער'דאגה'טע. מאַנכע פּנים'ער געלב, ווי וואַקס, אויסגעטרוקענט ווי פּאַרמעט, צעאַקערט און צעזייהט אין דער לענג און אין דער ברייט, ווי אַ ריבאייזען און מאַנכע פּנים'ער פערפינסטערטע מיט אויסגעלאָשענע, אַראָבגעלאָזטע אויגען צו דער ערד — ביי די אַ, האָט זיך דער יאוש אין די הערצער איינגעוואָרצעלט, ווי דער וואָרם אין כריין — זיי איז שוין אַלץ איינס: דאָס לעבען איז קיין לעבען נישט, די וועלט איז קיין וועלט נישט... קומען זיי עסען גלאַט אַזוי, ווייל עפּיס אַנדערש צו טון איז נישטאָ, און אין דער גאַס, איז אַזוי מורא'דיג קאַלט און אינדערהיים (אויב עס איז ערגיץ־וואו פערהאַנען אַזאַ היים) ליגען די ווייבער קראַנקע, אַרומגעריגעלט מיט געפרוירענע און הונגעריגע קינדערלעך — עסט מען דעריבער, גלאַט אין דער וועלט־אַריין, אָהן אַפּעטיט, ווייל עסען מוז מען, ווייל פאַר די הונגעריגע אויגען שטעהט אַ טעלער מיט געשמאַלצענע רייז און פונ'ם טעלער חנ'דעלט זיך קאָקעטיש אַרויס אַ ברוינער, געפּרעגעלטער קאָטלעט... — עסט מען דעריבער מיושב'דיג, לעפעל נאָך לעפעל, אַלץ מיט'ן זעלבען יאוש, אַלץ איבערדאַנק, ווי דער טויט וואָלט פאַר די אויגען געשטאַנען און גערייצט זיך:

— נאַראָנים! נאָך אַ טאָג, נאָך צוויי, איז נישט היינט — מאָרגען, פון מיינע הענד, וועל איך אייך נישט אַרויסלאָזען; וועט „נותן־לחם“ אייך נישט לאָזען שטאַרבען פון הונגער, וועט די גמינע אייך לאָזען פערפריהרען.

עסט מען דעריבער גלייכגילטיג, מען בענשט אָב גלייכגילטיג און פלעגמאַטיש שאַרט מען זיך אַרויס פון דער וואַרעמער שטוב אין קאַלטען דרויסען אַריין: אָט, גלאַט־אַזוי, נאָך אַ פּאָר שעה אַרומצודרעהען זיך אויף גאָט'ס גאַסען...

אַנדערע ווירער שלינגען, ווי די היישעריקען, לעפעל נאָך לעפעל, געיאָגט, געאיילט זיך, ווי ווילענדיג מיט אַמאָל דערהרג'ענען די חיה—דעם הונגער, וואָס האָט וואָכען־לאַנג געמוטשעט און דעם מאָגען געצויגען, צעצויגען אויף אַלע זייטען און דעם שלאָף פון די אויגען דורך אַזעלכע לאַנגע, קאַלטע ווינטער־נעכט פערטריבען — זענען זיי זיך יעצט נוקם אָן דער חיה, פּאַקט מען אין די אָפענע מיילער, ווי אין אָפענע גריבער אַריין, שטיקער ברויט, לעפעל געקעכטס, קיין קרישעלע, קיין ברעקעלע ווערט נישט קאַליע, אַלץ ווערט אויפגעקליבען און צוגעוואָרפען דער בעסטיע—הונגער, זאָל זי זיך בערוהיגען! און ביסלעכווייז, איינציגווייז, נעמען מענשליכע פּנימ'ער אָן מענשליכע צורה'ס, דעררויטלען זיך, אויגען צעגלאַנצען זיך און ווערען פייכטער און קוקען מיט הינטישער דאַנקבאַרקייט אויף די יודען, וועלכע דערהאַלטען די נשמות און זייערע גופים און לאָזען זיי פאַר הונגער נישט שטאַרבען — — —

ביי צוויי טישען עסט מען שוין און ביים דריטען האָט כלים פערפעהלט, מוז מען צוואַרטען, ביז זיי וועלען זיך אויסלעדיגען. זיצען דערווייל מענשען, וועלכע דער הונגער האָט דעם צלם־אלהים צוגענומען, מענשען מיט גיפטיגער קנאה־אויגען, וואָס וואַרפען בליצען אויף די עסער'ס און פערגינען נישט און די מאָגענס בורטשען, ווי קעץ אויף א ליידיגען בוידעם און די שלינגע לויפט פון די מיילער, ווי ביי משוגענע הינט—זיי קענען זיך נישט דערוואַרטען, די מענשען, גענוג לאַנג האָבען זיי געוואַרט, פון פריהמאָרגען ביז אַכט אַזייגער אינאָווענט, קוקט מען דערווייל און מען זידעלט זיך:

— מיוחסים, פרעסער'ס...

און איינער, אַ יונגערמאַן קוקט מיט פערטרערטע, בלויע אויגען, דאָס פּנים מיט'ן בערדעל האָט ער אין די קלאַפּעס פון מלבוש בעהאַלטען, מ'זאָל איהם נישט דערקענען, בלויז די בלויע אויגען, בלאָנדזשען מיט טרערען איבער'ן שטיבעל און ווען מען דערלאַנגט שוין איהם דעם טעלער עסען, האָט עס איהם שוין צוגעדרוקט און עס פאַלען טרערען איינס נאָך איינס אין טעלער אַריין...

*

פיל האָב איך שוין געזעהען אין מיין לעבען און פערגעסען און, אַז גאָט וועט מיך בענשען מיט יאָהרען, וועל איך נאָך, מן הסתם, פיל זעהן און אודאי פערגעסען, נאָר קיינמאָל, קיינמאָל וועל איך נישט פערגעסען דאָס בילד פון נויט און עלענד, וועלכעס כ'האָב געזעהן, בעת דעם נאַכט־עסען צוטיילונג אין דער היגער חברה „נותן לחם“ אויף וואָלבאָרסקא 34.

י. שרה'לעס.

„גאט פון נקמה"

האט געבראכט אנ'אומגליק אויף א גאנץ שטעדטעל.

צו א גרויסען געזעלשאפטליכען סקאנדאל איז לעצטענס געקומען אין שטעדטעלע קאזשעניץ — א סקאנדאל, וואס האט אויפגעטרייסעלט די גאנצע יודישע געזעלשאפט און געבראכט צו א שארפע מחלוקה.

געשעהן איז עס ביי פאלגענדע אומשטענדען:

דעם פערגאנגענעם פרייטאג אין אוונד איז אין קאזשעניץ געשפּילט געווארען שלום אש'ס „גאט פון נקמה". אלס ארטיסטען זענען ארויסגעטרעטען מיידלעך פון חסידישע עלטערן און פון די חשוב'סטע בעלי-הבתים.

ווי בעוואוסט, קומט אין „גאט פון נקמה" פאר א סצענע, ווען מען ווארפט אוועק די „ספר-תורה". פערשטעהט זיך, אז נאך דער פארשטעלונג האט די גאנצע שטאדט זיך דערוואוסט וועגען דער סצענע מיט אוועקווארפען א ספר-תורה און קינד און קייט האט גענומען מורמלען, אז אזא חלול השם איז נאך נישט געוועזען. שבת-ביינאכט איז פארגעקומען א גרויסע אסיפה, אין וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט אלע דאזאָרעס און דיינים און עס איז בעשלאסען געווארען, אז די גאנצע שטאדט, מענער און פרויען מוזען מאנטאג פאסטען און דריי חברה-לייט ארטיסטען בלע"ז: שטיינבוים, שלאמעק ראזענבלאט און עובדיה קארמאן ווערען געלעגט אין חרם אריין.

דער דאזיגער פאקט האט אין שטאדט ארויסגערופען א שטארקען פערדרוס, ווייל פאר אלע, וואס זענען געווען אין טעאטער, איז געווען בעוואוסט, אז די ספר-תורה איז נישט קיין ריכטיגע, נאר צוויי געוועהנליכע דרענגלעך מיט ארומגעבונדענע שמאטעס.

דער רב האט בעשלאסען ארויסצורופען צו זיך דעם לייטער פון דראמאטישען קרייז א געוויסען פאלק סאבאל, מיט וועלכען ער האט אפּגעהאלטען א לענגערע קאנפערענץ און נאך א שטרענגער חקירה ודרישה האט זיך דער רב איבערצייגט, אז אין טעאטער איז נישט געווען קיין אמת'ע ספר תורה.

ערשט דעמאלט איז צונויפגערופען געווארען א נייע אסיפה און מען האט דעם חרם אפּגערופען.

דערמיט א'ז אבער דער ענין נאך נישט ליקווידירט געווארען.

א געוויסע חסידישע טאכטער לאה אנקערמאן האט געשפּילט די ראלע פון רבקה'לע, וועלכע קומט אויף דער סצענע נישט אין שטארק צניעות'דיגע קליידער.

דער דאזיגער פאקט האט שטארקט אויפגעבראכט דעם חסידישען עולם, וועלכער האט געפאדערט מען זאל מיט עפּיס בעשטראפען דער ארטיסטינס פאטער ה' געציל אנקערמאן, פארוואס ער רעאגירט גארנישט אויף דער פערשייטקייט פון זיין טאכטער.

עס איז צונויפגערופען געווארען א פרישע אסיפה, אויף וועלכער עס איז בעשלאסען געווארען, אז ווען דער פאטער וועט קומען פרייטאג-צו-נאכטס אין שוהל, זאל מען איהם אנשפּייען אין פנים און ארויסווארפען, קיינער האט זיך אבער נישט געוואלט אונטערנעמען די „בעשיידענע" ראלע. עס איז דעריבער געבליבען צו ווארפען גורל און ווער ס'וועט זוכה בגורל זיין דער זאל אויספיהרען די מיסיע.

דער גליקליכער, וואס האט געוואונען דעם גורל, איז געווען דער דיין מינצבערג, וועלכער האט זיין ראלע גלענצענד ערפיהלט.

א צוקאכטער איז דער בעלעדיגטער געציל אנקערמאן אהיים און אויסגעלאזען זיין ביטער הארץ צו דער טאכטער און זי פערטריבען פון דער היים.

ביז'ן היינטיגען טאג איז די ארטיסטין לאה-„רבקה'לע" נע-ונד און קען זיך נישט געפינען קיין ארט פון חרפה.

יורידישע עצות.

אין דער דאזיגער אפּטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ענטפערען אויף יורידישע פראגען, וואס ווערען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאָן.

יורידישע אפּטיילונג פון „נייעם פאלקסבלאט".

בײַם דערלאַנגען אַן אָנפֿראַגע אויף אַ יורידישע עצה, דאַרף צוגעלײגט ווערן דער קופּאָן מיט דער דאַטע פֿון טאָג, ווען די אָנפֿראַגע ווערט אַרײַנגעגעבן. אויף אָנפֿראַגעס אָן קופּאָן, וועט קיין ענטפֿער נישט געגעבן ווערן.

גילטיג זיעם 7-טען פעברואר 1926

6909. א לעזער פון טארגאווע.

אויב איהר האט דורך דער צייט בעקומען די פוילישע בירגערשאפט, קאנט איהר זיך ווענדען אין אורזש. ראזיעמטשי, אז מען זאל דעם אפּגעשטעלטען געבען א ווייטערע בעוועגונג און בעשטימען א טערמין פאר די פערהאנדלונגען.

6910. ש. ש. ז.

איהר דארפט האבען אנ'ארבייטס-קאנטראקט, בעשטעטיקט דורכ'ן פראנצויזישען ארבייטס-מיניסטעריום און פוילישע קאנסולאט און אנ'הסכמה פון דער אורטיקער פאליציי, דעמאלט וועט איהר בעקומען אנ'עמיגראציע-פאס און אויך א וויזע. קיין ערלויבעניש פון דער מיליטער-מאכט אויף אנ'אויסלענדישען פאס דאַרפט איהר נישט פארשטעלען, ווייל איהר זענט שוין עלטער ווי 26 יאהר. ביים ארויספאהרען וועט איהר נאר דארפען מינדלעך אדער שריפטליך דורך א רעקאמענדירטען בריף מעלדען דער פ.ק.או.

6911 א לעזער פון פאמארסקא.

פאר נישט צושטעלען דאס סקוועסטרירטע מעבעל צו דער ליציטאציע קאן מען אייך בעשטראפען מיט ארעסט וועגנטועל א געלד-שטראף.

דאס אוועקציהען זיך פון דער דירה און דאס בעטייליגטע איינצאהלען שוין נאכ'ן פערקויפען דאס מעבעל א פיל גרעסערע סומע, פון דער, אויף וויפיל עס איז געווען אפּגעשאצט זענען געוויס מילדערנדע אומשטענדען - אויפ'ן גרונד פון וועלכע מ'קאן בעקומען אן אזא-וויעשעניע פון אורטייל.

דאס נייע מעבעל — וואס געפינט זיך איצט אין איהר וואוינונג, קאן מען נישט גלייך ליציטירען אויפ'ן סמך פון דער אלטער זאיענטשע, נאר מען מוז פריהער לעגען א בעזונדערען ארעסט.

6912 פ. ל. פ 13.

פאר קיין עקסמיסיע איז נישט מורא צו האבען, ווייל דער אנקלאגער איז שוין אין איצטיגען מאמענט נישט דער בעל-בית פון הויז.

מ'קאן דעם אלטען ווירט נור צו-משפט'ן דעם פערלעגענעם חוב.

6913. גאליס.

אייגענטליך דארף מען אויף האנדעל מיט זיידענע שטאפען א 2. קאטעגאריע פאטענט, סיידען ביי גאנץ קליינע קוואנטומען קאן גענוג זיין אויך א 3. קאטעגאריע. דער אומשטאנד, וואו דער לאקאל געפינט זיך, ענדערט נישט די לאגע. אין דעם פאל איז נישט וויכטיג פון וואנען די סחורות שטאמען, נאר וואו איהר האט זיי געקויפט.

6914. P. K.

6915. גינגאלר פון אל. 1. מאי.

6916. דוד ראזענזאפט פון זאווא-דזקע 53.

6917 שער- פון קאמיענגא.

6918. א געטרייער לעזער פון אלעקסאנדער.

וועגען אייערע ענינים דארפט איהר זיך פערשטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פון 3 ביז 4 נאכמיטאג מיטברענגענדיג די צייטונג.

6919. י. ק.

איהר קאנט דעם טישלער איינקלאגען אויפ'ן ציווילען וועג און בעטען דאס געריכט, אז מען זאל דעם אפמאך ערקלעהרען פאר אויפגעלעזען צוליב זיין שולד אויפ'ן סמך פון ארט. 1641 אדער פערפיהרען קעגען איהם א שטראף-פראצעס לויט'ן ארט. 591.

6920. ה. ל.

די פאליציי קאן אייך צוציהען צו געריכטליכע פעראנטווארטליכקייט פאר אויפשטעלען א קושניע אהן א בעשטעטיגטען בוי-פלאן און ערלויבעניש פון רעגירונגס-קאמיסאריאט. דאס געריכט קאן אייך געהעריג דערפאר בעשטראפען און א חוץ דעם פאראדנען, אז איהר זאלט אין משך פון א בעשטימטער צייט בעזייטיגען דעם אויפגעבויעטען בנין, אויב ער בעדראהט די עפענטליכע זיכערקייט. די פאליציי האט נאך דאס רעכט אפּצושטעלען די ווייטערדיגע ארבייט און איבערצולאזען דעם בנין אין איצטיגען צושטאנד ביז אנ'ענטגילטיגען געריכטס-אורטייל.

6921. א פאבאראווע.

נישט בלויז קיין אלמנות, נאר מוטער'ס איינזאמע, אלזא אויך גע'גט'ע, האבען דאס רעכט אויף אפּיעקונסטוועס.

Dr. Med. I. WEINBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02.
אינערליכע קראנקהייטען, ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען, בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון. נעמט אן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 6—7. אין דערהיים פון 3—5 נאכמ.

Dr. H. Wolkowyski
זאבאדניא 57 (צעגעלניאנא 19)
טעלעפאן 37-70
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און [illegible] קראנקהייטען, מענער-שוואכע, באהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
(צוטריט [illegible] 1—2 און פון 4—8 אוונט. [illegible] פון 4—5 אין א ספעצ. [illegible])

אין הויף פון לעצטען צאר

טאג-בוך פון דער הויפדאמע אננא ווירובאווא.

יודיש—ל. בראנט.

4)

6. יאהר.

ביז צו יענער צייט האט נישט פאפא און נישט מאמא מיך נישט בעמערקט. איך בין געווען נישט שעהן, נישט אינטערעסאנט, אז איך זאל זיך אויסטיילען פון אנדערע. דאס איז געווען נאר א צופאל, גאטס א וואונדער.

צום סוף פון 4-טען יאהר זענען די קאנוואולסיעס ביי מיר געווארען שטארקער, ס'זענען געווען טעג, ווען כ'האב זיך נישט געקאנט אויפהויבען פון בעט, ווייל כ'האב זיך נישט געקאנט האלטען אויף די פיס, איך פלעג גאנצע טעג ליגען, און אזוי איז אויך געווען אין יענעם טאג. אבער אין יענעם טאג בין איך אויפגעשטאנען און געגאנגען אין פארק אריין, צו דער אזיערע, דארט האב איך געטראפען מאמא. כ'האב געוואלט מאכען א רעווערענס, כ'האב געהאט בדעה אוועקצווארפען דעם שטעקען, נאר כ'האב מורא געהאט, אז איך וועל אומפאלען. מאמא האט אלץ בעמערקט; זי איז פלוצים געווארען אויפגערודערט; איך האב געמיינט צוליב אונערוווארטקייט. איך בין צוגעגאנגען צו איהר—כ'האב געטראגען פאנטאפעל—און געמאכט א גראציעזען רעווערענס. אינאוועגט האט מען מיך גערופען צו איהר, און פון דעמאלט אן, פון יענעם אוונט, האט זי מיך זעהר ליב בעקומען, און איך בין געווארען איהר ליבלינג.

מאמא זאגט:

זייט יענעם חלום זענען שוין פאריבער צעהן יאהר. איך האב איהם פערגעסען און מורא געהאט צו דערמאנען. אבער ווען איך האב דיך דערזעהען אין שווארצען שארף, מיט'ן שטעקען, האב איך דיך באלד דערקענט. דאס האסטו מיר געהאלפען ארויסגעהן פון דער קארעטע.

9. 9.

אין דעם פאל זאגט מאמא אמת. איך ווייס, אז איך בין איהר געווארען נאהענט פון זינט זי האט ביי מיר צוגענומען דעם געליבטען מענש: איך וואלט וועגען דעם געקאנט אנשרייבען פיל טרויריגעס.

17. אויגוסט.

דער דאזיגער חלום האט ארויסגערוקט נאך א מענשען[1], אין איהם ליגט אונזער רעטונג... איך האב איצט מורא פאר אלצדינג. אלע קלעפּ מוז איך אננעמען אויף מיין קאפּ. מיין פאטער זאגט שטענדיג, אז קייזערליכע גנאד איז שארף און ברענענדיג, ווי בייסעניש. נו, איז וואס, זאל זיין אזוי! ווען איך וואלט אפילו געוואלט אנטלויפען פון דער קייזערליכער גנאד—קאן איך נישט.

נעכטען האט מאמא גערעדט וועגען די יאהרען 1905 און 1906. זיי אלע מיינען, אז דאס האט פאפא איבערגעקעהרט דעם טאפּ מיט קוילען און ער האט אונטערגעצונדען רוסלאנד.

ניין, דאס האט געטון מאמא. זי האט דאס געטון, כדי צו ראטעווען דעם טראן. מאמא האט ביים ערשטען הייליגען אוועננד-מאלצייט[2] געגעבען א שבועה צו ראטעווען רוסלאנד. זי זאגט, אז איין טראפען צאריש בלוט קאסט טייערער, ווי מיליאנען בר-מנן'ס פון כאלאפען.

— דאס פאלק—זאגט מאמא—שטארבט דערפאר, ווייל די אינטעליגענץ נארט עס אפּ.

דאס זענען די, וועלכע ווילען שטעהן אן שפיץ פון דער מלוכה.

מאמא ראטעוועט פון זיי דעם טראן.

19. סעפטעמבער.

איין זאך ווייזט זיך מיר אויס נישט ריכטיג.

מאמא מיינט, אז פאפא הארכט איהר אין אלעמדינג,—דאס איז נישט אזוי. ער איז תמיד גרייט „אנצוטון שווארצע הויזען" און איבערקעהרען, ווען דאס איז נויטיג, דעם טאפּ. ער קאן אויסגעצייכענט ליבען—און נארט אלעמען אפּ. ער האט ליב אלצדינג צו בעשליסען מיט אמאל. איהם געפעלט אויך שטארק, וואס מאמא און די צארנדיגע מיינען, אז ער האנדעלט אין זייערע אינטערעסען. אבי נאר זיי זאלען זיין צופרידען.

און פאר איהם איז דאס א פוסטע נארישקייט. ער לאכט פון זיי.

5. מערץ 1909.

איך האב זעהר ליב מאמא, אזוי, ווי איך ליב קיינעם נישט. אבער, איך בין זיך מודה, זי האלט מיך דערמיט, וואס איך האב פאר איהר מורא. נישט, וואס איך זאל מורא האבען פאר'ן צארישען צארן (מיין פאטער שרעקט מיך דערמיט), דא איז עפעס אנדערש. זי האט מיך אנגעשטעקט מיט איהר שרעק. זי האט פאר עפּעס מורא. זי שרעקט זיך, נאר זי ווייסט אליין נישט פארוואס. זי פיהלט נאר.

אך, ווי אומגליקליך זי איז!

זי האט שטענדיג פארגעפילען און שרעק.

זי האט מורא און ווארט... זי ווארט אויף עפּעס שרעקליכעס. זי איז א גענוג שלעכטער מענש, בעסער געזאגט—אנ'אכזריות'דיגער, אבער ווען זי איז רוהיג — איז זי טיילמאל זעהר א גוטע און ווייכע. אבער נאר מיט די, וועלכע זי גלויבט. צום בעדויערען גלויבט זי קיינעם נישט, אפילו פאפא.

אבער דאס שרעקליכסטע אומגליק איז אין דעם, וואס זי איז א נוקם ונוטר. זי האט קיין שום בעליידיגונג נישט פערגעסען און נישט מוחל געווען, זי זאגט דאס שטענדיג. — זיי האבען מיך באלד געמאכט פאר א שלעכטע.

זיי — דאס זענען וויטע און די צארנדיגע.

ביים הויף איז קיין סוד נישט, אז מאמא און די צארנדיגע זענען צוויי לאגערען. וואס בונטעווען איינער געגען אנדערען. און יעדער פון זיי בעמיהט זיך אריבערצוציהען פאפא אויף זיין זייט. דאס אומגליק פון דער דאזיגער פאמיליע בעשטעהט אין דעם, וואס פאפא ווארפט זיך די גאנצע צייט אמאל צו דער צארענדיגער, אמאל צו מאמא, אין דער ווירקליכקייט אבער גענארט ער סיי מאמא, סיי די צארנדיגע. ער לאכט זיך אויס פון זיי. זיי רעגירען מיט איהם. זיי שטויסען איהם. און ער האלט כלומרשט זייער ליניע. אבער נישט לאנג. ער בעמיהט זיך צו האנדלען אויף זיין ארט, און פון דעם איז אלעמען נאך ערגער. לויט זיין נאטור איז ער א מענש נישט קיין שלעכטער, אנ'עמפינדליכער, אבער טיילמאל איז ער ערגער פאר יעדען רוצח. א ווילדע און רויבגיריגע חיה, ווען ער ווערט אין כעס. אין איהם ליגט עפעס אנ'אומפערשטענדליכע עקשנות. די צארענדיגע פיהלט זיך בעליידיגט דערפון, וואס מיט איהם פיהרען און אנדערע און דערפאר האלט ער זיך ביי זיין ליניע. ווען מאמא הויבט אן איהם עפעס צו זאגען, ענטפערט ער:

— איך בין צאר, און א צאר קאן מען נאר ראטען.

טיילמאל הויבט ער אן חוזק צו מאכען און זאגט מיט געלעכטער:

— אפשר ביסטו טאקע גערעכט, אבער טון וועל איך אזוי ווי איך וויל.

(פארטזעצונג קומט).

---

[1] ראספּוטינ'ען.

[2] ווען זי האט אנגענומען דעם פּראוואסלאווען גלויבען, 21. אקטאבער 1894.

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז. 7 פעברואר 1928.

מסירה
איז אויך אַ מיטעל.

נעכטען האָבען מיר זיך אויף דעמזעלבען אָרט אָפּגעשטעלט אויף אַ טרויעריגען פאַל אין אַ שטעטעל מיט יודישען יונגענמאַן, וואָס איז דער'הרג'עט געוואָרען, בעת אַ וואהל-סכסוך.

מיר האָבען אָנגעוויזען אויף אַ זאַך, וואָס ס'איז, איבעריגענס, פאַר אַלע קלאָהר, אַז דאָס לאָזען אין גאַנג פויסטען איז נישט קיין איבערצייגונגס-מיטעל, און וועט האָבען אַ קאַפּ פּע ווירקונג לטובת דער געפּרעדיגטער זאַך...

איבערצייגען דאַרף מען אמת אויך מיט מעשים, אָבער בשום אופן נישט מיט מעשים תעתועים.

מיר האָבען זיך אויף דעם פאַל אָפּגעשטעלט, צוליב התראה-צוועקען, צוליב דער אַקטואַליטעט פון דער וואהל-אַגיטאַציע, צוליב דעם, אַז אויך ביי אונז קאָן מען אַזוי ווייט געשטרויכעלט ווערען, ס'זאָל דערגעהן צו געשלעגעריי, צו הריגות א. אַ. ווענינ-נוצליכע אויסדרוקען פון פּראָפּאַגאַנדע.

איצט ווערט אין דער פּרעסע מיטגעטיילט, אַז אין דעם שטעטעל טשישעוו האָט זיך איין יודישע כשר'ע גרופּירונג נוקם געווען אָן דער צווייטער לעגאַלער גרופּירונג דערמיט, וואָס זי האָט פּראָסט-פּשוט גע'מסר'ט, וואו מען דאַרף אַ רעדנער, אַז ער איז אַ מורד במלכות און מ'האָט איהם אַרעסטירט.

ס'איז נישט וויכטיג דאָס, וואָס די זאַך האָט זיך באַלד אויפגעקלערט, און מ'האָט דעם אַרעסטירטען בעפרייט — וויכטיג איז דער שענדליכער סיסטעם. אויף וועלכען קליינשטעטלדיגע פּאָליטיקער לאָזען זיך אין קאַמף געגען דעם צד שכנגד, און וועלכער ווערט אויך, לא עלינו, גאַנץ אָפט אויסגענוצט דורך גרוס-שטעטישע בטלנים, וואָס זענען געוואוינט צו „טשאַפּקעווען" פאַר'ן פּריסטאַוו.

די לייט פערגעסען זיך, אַז מסירה איז איינע פון די שענדליכסטע זאַכען, אויף וועלכע בעוואוסטזיניגע און עהרענהאַפטע מענשען טאָרען זיך נישט דערלויבען.

מסירה אין פון שטענדיג אָן פּעראורטיילט געוואָרען פון אַלע צדדים אונזערע, און די „פּעראינטערעסירטע" פּערזאָנען מוזען עס סוף-כל-סוף אַריינגעהמען אין זינען. אַז פון מסירת-נפש אין אידעעלען זין פון וואָרט ביז צו געמיינער מסירה, דענונציאַציע איז אַ מהלך רב, וואָס פיהרט נישט צו עולם הבא, און פער'מיאוס'ט, פער'עקעלט דעם עולם הזה...

מן.

ביי'ם יודישען ארכיטעקט
וואָס וועט בויען דעם פּאַלאַץ פון די פעלקער.

(קאָרעספּאָנדענץ פון גענף).

אין אַ שטילער און רוהיגער געסעל פון דעם עלטסטען קוואַרטאַל אין גענף „האָטעל-דעוויל" וואו יעדע הויז איז כמעט אָנגעזאָפּט מיט זכרונות פון אַלטע גענפער פּאַטריציער-פאַמיליעס, געפינט זיך אַ ביוראָ פונ'ם אַרכיטעקט יוליען עלעגענהיימער. וועלכער געהערט צו איינע פון די בכבוד'יגסטע און חשובסטע יודישע משפּחות.

עס זענען נאָך נישט פאַרביי קיין 48 שעה, זינט עס איז בעקאַנט געוואָרען דער בעשלוס פון דער ספּעציעלער פעלקער-בונד-קאָמיסיע צו בויען דעם נייעם „פּאַלאַץ פון די פעלקער" לויט'ן פּלאַן, וועלכען יוליען פלעגענהיימער האָט אויסגעאַרבייט צוזאַמען מיט'ן פּאַריזער אַרכיטעקט ה' גענאָט.

איך איל זיך צו טעלעפאָנירען און בעט ה' פלעגענהיימער מיר געבען איינינגע ידיעות פאַר דער יודישער פּרעסע. ער איז גרייט און אין אַ פּאָר מינוט אַרום זיץ איך שוין אין זיין אַרבייטס-צימער. וואוהין איך גיב נאָר אַ וואָרף מיין בליק זעה איך פאַר מיר פּלענער, צייכנונגען, סקיצען צוזאַמענגעראַלטע פּאַפּירען, קאַרטאָנען און אַ. וו. אויך אויפ'ן שרייב-טיש ליגט אָנגעוואָרפען צעהנדליגער פּאָסט-קאַרטלעך; דאָס זענען אַלץ בילדער פון די פערשידענע געבײדעס, וועלכע ער האָט שוין בעוויזען אויסצובויען אין גענף און פּאַריז, אין בריסעל און רוים.

ה' פלעגענהיימער איז נאָך פערהעלטנישמעסיג אַ יונגער מענש, איינינגע פערציג יאָהר, הויך געוואַקסען מיט אַן'אָפּענעם און גוטמוטיגען פּנים און פריינדליך. ער רעדט פּשוט אָהן שום צערעמאָניעס, מאַכט דעם איינדרוק פון זייער אַ בעשיידענעם מענש און אונזער שמועס נעהמט באַלד אָן אַ געמיטליכען כאַראַקטער.

איהר ווילט וויסען איינינגע פּרטים וועגען מיין לעבען. גוט, איך וועל אייך זיי געבען. איך בין געבוירען אין גענף; האָב דאָ פערבראַכט מיין קינדהייט און יוגענד. איך האָב שטודירט אין גענף אַרכיטעקטור און האָב דערנאָך אויך געענדיגט די קונסט-אַקאַדעמיע אין פּאַריז, „עקאָל דע באָ-יואַר". אַלס פּראַקטישער אַרכיטעקט אַרבייט איך זינט 1910, אַצינד האָב איך דריי ביוראָס: איינע אין גענף, איינע אין פּאַריז און איינע אין דרום פראַנקרייך, וואו איך בוי זייט 1911 אַ גאַנצע שטאָט אין אַ מאָדערנעם סטיל.

אין פּאַריז האָב איך ביז היינט אויסגעבויט אַ רייה פּריוואַטע הייזער און ווילעס, ווי אויך איינינגע גרעסערע עפענטליכע געבײדעס, צווישען זיי, דעם אינסטיטוט פאַר פּסיכישע וויסענשאַפטען אַ קליניק. א. אַ.

די פראַנצויזישע רעגירונג האָט מיר פאַר מיינע אַרבייטען געגעבען די אויסצייכנונג פון אַ „ריטער פון עהרען-לעגיאָן". אגב האָב איך אויך אויסגעאַרבייט דעם פּלאַן פאַר דער מצבה, וועלכע איז געשטעלט געוואָרען אין גענף ביי דער פראַנצויזישער קאָנסולאַטס-געבײדע צום אָנדענקען פון די געפאַלענע אין קריג פראַנצויזישע סאָלדאַטען און שווייצער פרייוויליגע.

פריהער האָב איך תמיד געלעבט אין פּאַריז און ערשט מיט אַ פּאָר יאָהר צוריק בין איך איינגעלאַדען געוואָרען קיין גענף, צוגרייטען דאָ אַ פּלאַן, ווי אַזוי אומבויען אַ טייל פון דעם קוואַרטאַל „קאַראַטעדיע". עס האָט זיך אָבער באַלד אַרויסגעשטעלט, אַז די דאָזיגע אַרבייט וועט צוליב אַ רייה טעמים בכלל נישט דורכגעפיהרט ווערען, אַזוי, אַז איך האָב אייגענטליך געוואָלט זיך צוריקקעהרען קיין פּאַריז. אויב איך בין פונדעסטוועגען דאָך פערבליבען אין גענף, איז דאָס נאָר אַ דאַנק דעם דירעקטאָר פון איינער פון די גרעסטע היגע פינאַנץ-מוסדות, וועמענס נאָמען איך וויל נישט מפרסם זיין און וועלכער האָט מיר גע'עצה'ט נישט צו פערלאָזען מיין געבורטס-שטאָט אין אַ מאָמענט, ווען דאָ דאַרפען דורכגעפיהרט ווערען גרויסע אַרכיטעקטאָרישע אַרבייטען.

נאָר די הויפּט-זאַך, וואָס האָט מיך צוריקגעהאַלטען אין גענף, איז געווען, פערשטעהט זיך, דער וואונטש צו גרייטען דאָ אויפ'ן אָרט אַ פּלאַן פאַר דער נייער געבײדע פון פעלקער-בונד און בעטייליגען זיך אין קאָנקורס. איך האָב אגב בעשלאָסען פאָרשלאָגען מיין געוועזענעם לעהרער-שעף דעם בעריהמטען פראַנצויזישען גענאָט, זיך בעטייליגען צוזאַמען מיט מיר אין דעם אויסאַרבייטען פון פּלאַן, און איך בין געווען באמת צופרידען, וואָס ה' גענאָט, וועלכער איז שוין אַ זקן און האָט בכלל כמעט אויפגעהערט אַרבייטען, האָט מסכים געווען, אויף מיין פאָרשלאַג. חדשים לאַנג האָבען מיר צוזאַמען דיסקוטירט די אַלגעמיינע ריכטונג פאַר אונזער פּלאַן, האָבען געזוכט דעם ריכטיגען וועג, זיך אָפּגעשטעלט אויף יעדען פּרט, אויף יעדע קלייניגקייט, און נאָך אַן'אינטענסיווער אַרבייט פון זעקס חדשים איז אונזער פּלאַן געווען פערטיג.

איהר פרעגט מיך וועגען סטיל. איך וועל אייך בקיצור ענטפערן. מיר זענען געבליבען געטריי דעם גייסט פון קלאַסיציזם אין דער אַרכיטעקטור, הגם מיר האָבען נישט אינגאַנצען פערשלאָסען די אויגען אויך פאַר די מאָדערנע טענדענצען.

ה, פלעגענהיימער רופט אַריין אייגעם פון זיינע געהילפען הייסט ברענגען דעם פּלאַן. און האַלטענדיג איהם מיט דער זעלביגער צערטליכקייט, ווי אַ מוטער האַלט איהר קינד, הויבט ער מיר אָן דערקלערען די פערשידענע סקיצען. אָט דאָ וועט זיין דער איינגאַנג צום „פּאַלאַץ פון די פעלקער". צווייטאָשען, פאָרנט אַ שורה פון קאָלאָניעס; דאָ וועלען זיך געפינען דער זאַל פון די פלענאַר-פערזאַמלונגען, דער זאַל פאַר די פעלקער-בונד ראַט זיצונגען און די צימערען פאַר די קאָמיסיעס. הינטען וועט געבויט ווערען די זיבען שטאָקיגע געביידע פאַר'ן סעקרעטאַריאַט.

בכלל בעמערקט פלעגענהיימער, האָב איך תמיד געהאַט פאַר מיינע אויגען די בעזונדערע לאַנדשאַפטען פון גענפער זע מיט זיינע אַרומיגע בערג און איך האָב געשטרעבט אַז דאָס געבײדע זאָל זיך געפינען אין אַ פולשטענדיגער האַרמאָניע מיט דער אַרומיגער סביבה.

איהר ווייסט אוודאי, אַז ביז חודש מאַרטש 1927 זענען איבערגעגעבען געוואָרען דעם פעלקער-בונד נישט ווענינגער ווי 367 פּלענער פון זיי האָט אַ קאָמיסיע פון חשובע אַרכיטעקטען און קינסטלער אויסגעקליבען 27, און דערנאָך זענען פון די 27 ווידער אויסגעקליבען געוואָרען נייע פּלענער פון וועלכע יעדער איז אויסגעצייכענט געוואָרען מיט דעם ערשטען פּרייז. די לעצטע פעלקער-בונד פערזאַמלונגען פון חודש סעפּטעמבער האָט איבערגעגעבען אַ קאָמיסיע פון 5 דיפּלאָמאַטען דעם יאַפּאַנער אַראַטצי, טשעכאָ-סלאָוואַק אָסוסקי ענגלענדער היל טאָן יונג, דעם גריכען פּראָפעסאָר פּאָליטיס און אורוטיאַ פון קאָלאָמביע, אויסקלויבען צווישען די 9 פּלענער דעם פּאַסיקסטען „הן פון פּראַקטישען און הן פון עסטעטישען שטאַנדפּונקט די ראָזיגע קאָמיסיע האָט אַצינד אָנגענומען אַלס באַזע פאַר דער צוקונפט געבײדע דעם פּלאַן, וועלכען איך האָב געשטעלט מיט גענאָט, און בעשלאָסען אונז בע־אויפטראַגען מיט דער דורכפיהרונג צוזאַמען מיט נאָך דריי אַרכיטעקטען (בראַני, לעפעבווער און וואַנאַ) וועמענס פּלענער זענען אויך אויסגעצייכענט געוואָרען מיט'ן ערשטען פּרייז וועלען נאָך פאַרענגען פאָרען און ווערען אין אונזער פּלאַן געוויסע שנוים, בעזונדערס בנוגע דעם צובויען אַ ספּעציעלען טייל פאַר דער ביבליאָטעק, פאַר דער גרינדונג פון וועלכער ראָקפעלער האָט אַזוי גרויסמוטיג געשענקט די נויטיגע סכומים איך וויל בעמערקען אַז דעם פּלאַן וועט נאָך דאַרפען בעשטעטיגען דער פעלקער־בונד־ראַט.

ווען וועלען זיך אָנהויבען די אַרבייטען, קען איך אייך גענוי נישט זאָגען איך רעכען, אז נאָך אין משך פון יאָהר 1928 און זיי דערפון דויערן בערך אַ יאָהר פיהר. דער פעלקער־בונד האָט אַסיגנירט פאַר דער געבײדע קרוב צו פיהר מיליאָן דאָלאַר.

איך גלויב, אַז איך האָב אייך נעגעבען אַ גענוג אויספיהרליכע אינפאָרמאַציע, ענדיגט ה' פלעגענהיימער, אפשר אפילו צו פיל באריכות, נאָר איהר וועט שוין מסתמאַליין מקצר זיין אַביסעל.

איך דאַנק ה' פלעגענהיימער פאַר זיין פריינדליכקייט בעמערק אָבער אַז איך האָב נאָך איין קליינע פראַגע און דאָס איז בכח דעם, ווי האַלט עס מיט זיין יורישקייט.

— איך וועל אייך געבען אַ קלאָרע תשובה,— ענטפערט ה' פלעגענהיימער מיט אַן'ערענסטען טאָן, — הגם איך נעהם נישט קיין אַקטיווען אַנטייל אין יודישען לעבען, פיל איך מיך אַלס יוד, אַ „יוד לויט האַרצען", ווי ער האָט זיך אויסגעדרוקט איך פראַנצויזיש. איך בין אַ נאָהנטער קרוב פון הינען ראַבינער און קווין פון שריפטשטעלער עדמאָנד פלעג אין פּאַריז.

אונזער שמועס איז געענדיגט, עס איז מיטאָג־צייט און דאַרף זיך איילען אַוועקצוגעהן, איך פערלאָז די ביוראָ און טראַכט מיר: געווען אַ וועלט־קאָנקורס 763 אַרכיטעקטען מארבע כנפות העולם האָבען זיך געמעלדעט מיט זייערע פּלענער, און איז דאָס נישט אַ סימבאָל, אַז דעם „פּאַלאַץ פון די פעלקער", וואָס דאַרף זיין די געבײדע פון שלום און יושר אין דער וועלט, וועט געבויט ווערען דוקא דורך אַ יודישען אַרכיטעקט.

יובילעי פון א בעריהמטען פילאַנטראָפּ.
דער 80-יעהריגער געבורטס-טאָג פון נתן שטרויס.

ניו־יאָרק (י.ט.א.) ווי מיר האָבען שוין טעלעגראַפיש מיטגעטיילט, האָט געפייערט זיין 80 יעהריגען געבורטס־טאָג דער בעקאַנטער יודישער פילאַנטראָפּ נתן שטרויס. דער יוביליאַר האָט בעקומען גליקוואונשען פון אַלע יודישע שיכטען אין אַמעריקאַ און אויך פון אויסלאַנד. די גאַנצע אַמעריקאַנער יודישע און נישט יודישע פּרעסע ווידמעט גרעסערע נאָטיצען די פערדינסטען פונ'ם יוביליאַר און בעצייכענט איהם אַלס גרויסען אַמעריקאַנער און יוד.

נתן שטרויס איז געבוירען געוואָרען אין יאָהר 1848 אין דייטשלאַנד. אַלס 6 יעהריג יונגעל האָט ער צוזאַמען מיט זיינע עלטערן עמיגרירט קיין אַמעריקאַ. אין עלטער פון 18 יאָהר איז ער אַריינגעטרעטען אין געשעפט פון זיין פאָטער. אין יאָהר 1914 האָט ער זיך צוריקגעצויגען פון אַלע פּריוואַטע געשעפטען און זיך אינגאַנצען אָפּגעגעבען פילאַנטראָפּישער טעטיגקייט. שטרויס איז אַמעהרסטען בעקאַנט געוואָרען מיט זיין טעטיגקייט אויפ'ן געביט פון ענטוויקלונג פון „טראָפּען מילך" פאַר קינדער. אין כמעט אַלע לענדער פון דער וועלט האָט ער געגרינדעט מילך־סטאַציעס פאַר צוטיילען בחנם סטעריליזירטע מילך פאַר קינדער. אַ בעזונדערע אויפמערקזאַמקייט האָט שטרויס געשאָנקען ארץ ישראל. נישט קוקענדיג אויף זיין טיפען עלטער, האָט ער נישט לאַנג צוריק בעזוכט ארץ ישראל, וואו ער האָט געלעגט דעם גרונדשטיין פון אַ געזונדהייטסצענטער פאַר ארץ ישראל. לכבוד זיין איצטיגען 80 יעהריגען געבורטס־טאָג האָט ער איבערגעשיקט טעלעגראַפיש 100 טויזענד דאָלאַר אין רשות פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע.

נאָך דער פאַרא יעהריגער ערד־ציטערניש אין ארץ ישראל איז שטרויס געווען דער ערשטער, וואָס האָט געגעבען אַ גרעסערע סומע אויף צו לינדערן די נויט פון די נעליטענע. די אַראַבער האָבען דאַן מיט דאַנקבאַרקייט אָנערקענט, אַז דער ערשטער, וואָס איז זיי געקומען צו הילף איז געווען אַ יוד.

אין יאָהר 1923 האָט שטרויס בעקומען אַ דיפּלאָם אַלס עהרען־בירגער פון דער שטאָט ניו־יאָרק. אינ'ם דיפּלאָם איז געזאָגט, אַז אין משך פון די לעצטע 25 יאָהר האָט ער מעהר געטון פאַר דעם עפענטליכען וואויל פון דער שטאָט, ווי וועלכער עס איז אַנדערער בירגער.

נתן שטרויס האָט געהאַט צוויי ברידער, פון וועלכע איינער אָסקאַר שטרויס, געוועזענער מיטגליד פון דער אַמעריקאַנער רעגירונג, איז געשטאָרבען מיט איינינע יאָהר צוריק, דער צווייטער ברודער, איזידאָר שטרויס איז אומגעקומען בעת דער קאַטאַסטראָפע מיט דער שיף „טיטאַניק".

די וואהלען צו דער יודישער קהלה אין כאַרבין.

כאַרבין, (י.ט.א.) די טעג זענען פאָרגעקומען די וואהלען צו דער יודישער קהלה אין כאַרבין. נישט קוקענדיג אויף די בעמיהונגען פון די אָרטאָדאָקסען און ציוניסטען, איז די וואַהל-פּרעקווענץ געווען זעהר שוואַך: פון דער אַלגעמיינער צאָהל 12.000 וואהל-בערעכטיגטע יודען האָבען אָפּגעגעבען זייערע וואהל-שטימען: סך-הכל 357 וועהלער.

שוועבלעך-פאַבריק „נור"
אָפּגעקויפט דורכ'ן שוועדישען שוועבעלעך-טרעסט.
ירושלים (יט"אַ) דער וועלט-טרעסט פאַר שוועבעלעך-אויסאַרבייטונג אין שטאָקהאָלם האָט אָבגעקויפט, לויט ווי עס טיילט מיט דער „דבר", די בעקאַנטע שוועבעלעך-פאַבריק „נור" אין חיפה. די ביז-איצטיגע „נור"-אייגענטימער וועלען נאָך אין משך פון צוויי יאָהר אָנפיהרען מיט דער פאַבריק.

Dr. Z. RAKOWSKI
ספּעציאַליסט פאַר אוירען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקהייטען.
קאָנסטאַנטינער 9, טעל. 27-81.
שפּרעכשטונדען פון 12 ביז 2 און פון 5—7
צעכם אויך אָן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2 3.

Dr. RACHELA LEWI
ספּעצ. פאַר קינדער-קראַנקהייטען
פּאַנסקאַ 24, טעל. 42-72
נעמט אָן פון 2 ביז 4 נאָכמיטאָג.

7 דינסטאג טז שבט תרפ"ח	פעברואר זון-אויפגאנג 7.13 זון-אונטערגאנג 4.32 רעגנ פון טאג 8.19

קאַראָלעוו
וויל האבען טראַמוואַיען, ברוקען און א שול-בנין.

(מ) דאָס מאַגיסטראַט-פּרעזידיום האָט נעכטען אָנגענומען אַ דעלעגאַציע פון לאָדזער איינוואוינער פון קאַראָלעוו, וועלכע האָבען אַריינגעטראָגען פאָלגענדע פאָרשלאַגען:

אויסבויען אַ שול-בנין אויפ'ן פלאַץ צווישען קשעמיעניעצקאַ גאַס און ווילענסקאַ; אויסברוקירען די גאַסען גראַדזענסקאַ און קשעמיעניצקאַ; בעלייכטען די ווילענסקאַ, קאָווענסקאַ, גראָדזענסקאַ, גוויאַזדאָוואַ און קשעמיענעצקאַ גאַסען; איינאָרדנען אַ מאַרק-פּלאַץ פאַר די איינוואוינער פון קאַראָלעוו; אַ טראַמוואַי-פונקט ביי דער באַהן-בריק לעבען קאַלישער וואָגזאַל א.ד.גל.

וויצע-פּרעזידענט ראַפּאַלסקי, וועלכער האָט די דעלעגאַציע אויפגענומען האָט צוגעזאָגט איינינע פון די פאָרשלאַגען אינגיכען צו רעאַליזירען.

„אָרט".
מאַשינען פאַר האַנטווערקער.

פאָלגענדע פּערזאָנען ווערען געבעטען זיך צו מעלדען אין ביוראָ פון „אָרט", וואָלטשאַנסקאַ 27, וועגען מאַשינען פון זייערע אַמעריקאַנער קרובים: עטקאַ מיעדזינסקאַ, אַברהם בלאָך, צ. זילבערמינץ, צ. גראַשיצער און זשעלעווסקאַ.

אויטאָ-אָרגיעס.

(§) אויף רוג פּיעטריקאָווער און טשערוואָנאַ זענען אונטער אַן'אויטאָ אַרונטערגעפאַלען די 53-יעהריגע מאַריאַנאַ און 58-יעהריגער פּאַוועל שטאַנצער. ביידע זענען שווער פערוואונדעט.

אַ קרבן פון גאַז.

(§) אויף פּיעטרקאָווער 62 האָט די 28-יעהריגע סטעפאַניע מיכאַלאַק פאַר'ן שלאָפען געהן נישט גוט פערדרעהט דאָס גאַז-רעהרעל און איז איבער נאַכט פער'סמ'ט געוואָרען. אינדערפריה האָט מען בעמערקט דאָס טויטע דינסטמעדעל.

כאַפּ-לאַפּ.
זי איז אויסען דאָס געלד.

אין קאַלאַניאַל-געוועלב פון וולאַדיסלאַוויאַק, נאָווא-זאַרזשעווסקאַ 109, איז אַריינגעקומען אַ מיידעל און פערלאַנגט זעמעל, ווען די געוועלבערין האָט איהר געקיבען דאָס געבעקס, האָט דאָס מיידעל אַרויסגעכאַפּט דאָס געלד פון שיפלאָד און ענטלאָפען.

מ'האָט זי נאָכגעיאָגט און געכאַפּט. זי האָט זיך אַרויסגעוויזען אַלס די 18-יאָהריגע לודוויקאַ רונטש.

די גנב'טע איז אַרעסטירט געוואָרען.

אין די אַפּטייקען.
היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

(§ פ. וואָיטיצקי (נאַפּיורקאָווסקאַ 27), וו. דאַניעלעצקי (פּיעטרקאָווער 127), פ. איליניצקי און צימער (וואָלטשאַנסקאַ 37), ליינוועבער (פּרייהייטס פּלאַץ 2), הארטמאַן (מלינאַרסקאַ 1), י. קאָהאַנע אַלעקסאַנדראָווסקאַ 80).

וועגען אומזאַץ-שטייער פאַר בוימוואָל.
מעמאָריאַל פון סוחרים-פעראיין.

(—) דער לאָדזער סוחרים פעראיין (פּיעטרקאָוו. 73) האָט אַריינגעטראָגען אַ מעמאָריאַל צום פינאַנץ-מיניסטעריום וועגען פערקלענערען דעם אומזאַץ-שטייער פאַר בוימוואָל-גאַרן ביז אויף אַ האַלב פּראָצענט.

אינ'ם מעמאָריאַל ווערט גענוי אַרומגערעדט די פראַגע און ס'ווערט אָנגעוויזען, אַז גאַרן איז אַ וויכטיגער רויה-מאַטעריאַל און שפּילט אַ גרויסע ראָל אין דער ענטוויקלונג פון דער היימישער פּראָדוקציע. אין מעמאָריאַל ווערט ווייטער אָנגעוויזען, אַז ביי די גרויסע טראַנזאַקציעס מיט בוימוואָל-גאַרן דערגרייכען אָפט נישט די הכנסות, די הויך פונ'ם אומזאַץ-שטייער און דאָס שוואַכט אָב די ענטוויקלונגס-מעגליכקייטען פון דער היימישער אינדוסטרי.

דער פעראיין פערלאַנגט דעריבער, אַז בוימוואָל-גאַרן זאָל פערעכענט ווערען צו די רויה-מאַטעריאַלען, וואָס זענען נויטיג פאַר דער ענטוויקלונג פון דער לאַנדעס-אינדוסטרי און זאָל פעסטשטעלען דעם אומזאַץ-שטייער פון גאַרן אויף אַ $1/2$ פּראָצ.

לוין-סכסוכים אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע.
אינדוסטריעלער וועלען צאָהלען אַרבייטס-לוין לויט'ן פערפליכטענדען צעניק.

(ב) ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט האָבען די פראָפעסיאָנעלע פעראיינען זיך געווענדעט צום פעראיין פון די אינדוסטריעלער מיט אַ פערלאַנג צוזאַמען אויסצואַרבייטען אַ לוין - טאַריף, וועלכער זאָל פערפליכטען די פאַבריקאַנטען, ווייל די איצטיגע פערדינסטען פון די אַרבייטער זענען מיט 20—30 פּראָצענט קלענער פון פערפליכטענדען צעניק.

אַלס ענטפער, האָט דער פעראיין פון די אינדוסטריעלער פערזיכערט, אַז די מיטגלידער פון פעראיין האָבען בעקומען פעראָרדנונגען זיך צו האַלטען ביים פערפליכטענדען צעניק כדי אַזוי אַרום אויסצומיידען סכסוכים מיט די אַרבייטער צוליב'ן לוין-טאַריף.

———

„גרויסע אויגען" פון דער לאָדזער אַנטיסעמיט. פּרעסע
וועגען די שטאָדטישע סובסידיעס פאַר יודישע אינסטיטוציעס.

(מ) אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס עס האָבען זיך בעוויזען אין אַ געוויסען טייל פון דער פּוילישער פּרעסע קאָמענטאַרען וועגען דער סובסידיע פאַר די קולטורעלע אינסטיטוציעס פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען האָט די פּרעסע-אָבטיילונג ביים מאַגיסטראַט פערעפענטליכט פאָלגענדע אויסצוגען פון בודזשעט-פּרעלימינאַר אויפ'ן יאָהר 1927—1928.

פאַר די פּוילישע אינסטיטוציעס — 436,989 זלאָטעס; פאַר יודישע און דייטשע 46,700 זלאָטעס ד. ה. ווענינגער ווי 10 פּראָצענט.

ווי עס בעווייזען די אויבענדערמאָנטע ציפערען באַזירען זיך די פּראָוואָרפען, אַז דער מאַגיסטראַט פּריווילעגירט מיט די סובידיעס די אינסטיטוציעס פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען, אויף אַ נישט גענוגענדער קענטניש מיט דעם פאַקטישען שטאַנד פון דער זאַך.

דירות פאַר היימלאָזע.
קאָנפערענץ אין מאַגיסטראַט מיט'ן רעגירונגס-קאָמיסאַר און פּאָליציי-קאָמענדאַנט — בוי-אַקציע פון אַרבייטער-הייזער.

(ב) אין מאַגיסטראַט איז נעכטען פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ מיט דער בעטייליגונג פון רעגירונגס-קאָמיסאַר סקשעמינסקי, פּאָליציי-קאָמענדאַנט ניעדזשעלסקי און פּרעזידענט זשעמיענצקי וועגען רעגולירען די גאַסען - בעוועגונג, וועגען אָרדנונג, עפענטליכע זיכערקייט, וועגען דירות פאַר היימלאָזע, וועגען עקסמיסיעס און ד. גל.

עס איז בעשלאָסען געוואָרען אין די אַלע פראַגען צו אַרבייטען מיט געמיינזאַמע כחות.

(מ) אונטערן פאָרזיץ פון פּרעזידענט זשעמיענצקי איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון קאָמיטעט צו בויען די אַרבייטער-הייזער.

עס זענען פעסטגעשטעלט געוואָרען 2 פּלעצער אויף קאָנסטאַנטינער וואַלד. ביי דער סרעבזשינסקאַ גאַס און אין ניי-ראָקיטשי.

ס'וועלען פערעפענטליכט ווערען 2 קאָנקורטען; דער טערמין פון אָבצוגעבען די קאָנקורס-אַרבייטען איז פעסטגעשטעלט געוואָרען אויף ענדע מערץ. פאַר די בעסטע פּראָיעקטען זענען בעשטימט געוואָרען 3 פּריזען פון 5.000 זל., 3.000 זל. און 2.000 זל. דער זשורי וועט בעשטעהן פון 5 קאָמיטעט-מיטגלידער און 6 אַרכיטעקטען, איינגעלאַדענע דורכ'ן מאַגיסטראַט. דער קאָמיטעט האָט בדעה די בוי-אַרבייטען אָנצוהויבען שוין אין אַפּריל ה. י.

די אַרכיטעקטען, וואָס האָבען אַנ'אינטערעס פאַר דעם ענין, קענען שוין איצט אין דער בוי-אָבטיילונג פון מאַגיסטראַט זיך בעקענען מיט די בוי-פּלעצער, כדי צוצוגרייטען זיך צו די קאָנקורס-אַרבייטען.

———

אימפּאָזאַנטע פייערונג אין מאַגאַזין-שניידער-פעראיין
לכבוד דעם 15-יעהריגען פעראיינס-יובילעאום.

זונטאָג, דעם 5-טען פעברואר איז פאָרגעקומען אַ פייערליכער יובילעאום לכבוד דער 15-יעהריגער טעטיגקייט פון מאַגאַזין-שניידער-פעראיין. דער גרויסער זאַל איז איבערפולט געווען איבער די ברעגעס.

דער פּרעזעס פון פעראיין, ה' ש. לעווקאָוויטש, עפענט דעם יובילעאום און גיט אַ קורצען איבערבליק איבער אַלע גלגולים, וואָס די מאַגאַזין שניידער האָבען דורכגעמאַכט ביז'ן היינטיגען טאָג. עס ווערען בעעהרט מיט אויפשטיין אַלע פערשטאָרבענע מיטגלידער. די מוזיק שפּילט שאָפּענס טרויער-מאַרש.

דאַן קומען די בעגריסונגען. פון דער יודישער קהלה—פּרנס אַדוו. ווייצמאַן; פון געזעלשאַפט „אָרט" — ד"ר לעווין; פון האַנדוועקער-צענטראַלע, זאַוואַדזקאַ 5 — בן ציון לעוו; פון לוין-וועבער-קאָאָפּעראַטיוו — יוזעפאָוויטש; פון לוין-וועבער-פעראיין—טאַרקאַ; פון בעקער-מייסטער פעראיין, זאַוואַדזקאַ 5 — פינגערהוט; פון בעדינער שניידער-מייסטער-פעראיין, — בלאַכאַרוש; פון שניידער-מייסטער, פּיעטרקאָווער 20—גלאַטמאַן; פון די ערשטע גרינדער פון פעראיין צאַריצקי; פון שוסטער-מייסטער פעראיין—מאַנדעלמאַן; פון האַנד. באַנק, פאַמאַרסקי 15 — באַלבאַריסקי; פון היטעל-מאַכער-פעראיין — באַרטמאַן. אַ חוץ דעם זענען אָנגעקומען טעלעגראַפישע בעגריסונגען פון פערשידענע האַנדוועקער-פעראיין אין פּוילען. פון אַלע בעגריסונגען האָט זיך געפיהלט אַ טיפע סימפּאַטיע צו דעם יודישען „כאַלופּניק" אַלס דעם פּראָדוקטיווסטען טייל פון יודישען פאָלק.

דאַן האָבען די ערשטע פיגורען פון די כאַלופּניקעס, די ה"ה דייטשמאַן און משה גאָלדבערג איבערגעבען זייערע זכרונות, ווי זיי זענען מיט 15 יאָהר צוריק צוגעטרעטען אָרגאַניזירען דעם יודישען האַנדוועקער. — פון קיינעם נישט אַנערקענט, פעראַכטעט, מיט'ן זידעל וואָרט: „שניידער און שיסטער זענען קיין מענשען נישט", און צו וואָס פאַר אַ געזעלשאַפטליכען כח ער איז היינט דערוואַקסען. אַלס צייכען פון אַנערקענונג פאַר זיין פיל-יעהריגער אַרבייט צווישען די מאַגאַזין-שניידער ווערט ה' משה גאָלדבערג בעעהרט מיט אַ גאָלדענעם זשעטאָן.

אונטער די קלאַנגען פון מוזיק זענען פערשידענע דעלעגאַציעס מיט זייערע פענער אַקעגען געגאַנגען און די עלטסטע מיטגלידער פון פעראיין טוכשערער, איטשע זילבערשטיין, פּייטלאָוויטש טראָגען צו די נייע פעראיינס-פאָהן. די באַנד פון פאָהן ווערט איבערגעשניטען דורך ה' משה גאָלדבערג. אונטער בעגייסטערטע אַפּלאָדיסמענטען ענטהילען די נייע פעראיינס-פאָהן די ה"ה: לעוואָקאָוויטש, שערמאַן, גושיבאָווסקי. אַלס סימבאָל פון שטאַנדהאַפטיגקייט ווערט ערטיילט די אַקטיווערע מיטגלידער אַריינצוקלאַפּען די נעגעלעך אין פאָהן. אַ גרויסען ענטוזיאַזם רופט דאָס אַרויס ביי די אָנוועזענדע. דער פערוואַלטונגס-מיטגליד ה' ראַדאָשיצקי פערבינדט זיך מיט דעם אַריינגעקלאַפּטען נעגעלע אַלס איבערגעבענער קעמפער פאַר'ן יודישען כאַלופּניק און דער מיטגליד פון רעוויזיאַנס-קאָמיסיע, ה' בראָן קלאַפּט צו די ווינשעניש, וואָס עס האָט היינט אַריינגעבאַפּט דער יודישער כאַלופּניק.

די נייע פאָהן ווערט בעשאָנקען מיט פערשידענע בענדער: פון דער פּאָלקיסטישער פראַקציע אין קהלה און שטאָדט-ראַט; האַנדוועקער צענטראַלע; האַנדוועקער-באַנק; היטעל-מאַכער-פעראיין; פעראיין פון בעשטעלטע שניידער; דאַמען - סעקציע; קאָלדרע-סעקציע און אויך פון די ה"ה: זילבערשטיין, פשעדבורסקי, צעלצער.

צום סוף שרייבען זיך איין אַלע דעלעגאַציעס אין גאָלדענעם בוך און שפּענדען פערשידענע סומעס לטובת דעם אייזערנעם פאָנד ביים פעראיין. מחמת דער שפּעטער צייט ווערט בעשלאָסען, אַז דאָס איינשרייבען די מיטגלידער אין גאָלדענעם בוך און דאָס אויספּלעטען די מאַשין קומען פאַר שבת אָוונד.

קריסטליכע פוהרמאַנעס אָרגאַניזירען זיך אין יודישען טראַנספּאָרט-פעראיין.

אין לאָדז געפינען זיך העכער 3000 פוהרמאַנעס-אַרבייטער, וועלכע אַרבייטען ביי זעהר שווערע בעדינגונגען. זיי זענען ביז איצט געווען אָרגאַניזירט אין כאַדעקישען פעראיין, וועלכער האָט אָבער אויסער זיין אַנטיסעמיטיזם גאָרנישט געטון פאַר זיי. לעצטענס האָט זיך אַ גרופּע געווענדעט צום יודישען טראַנספּאָרט-פעראיין (לאַגעווניצקאַ 4), מ'זאָל זיי אָרגאַניזירען. דער פעראיין האָט זייער וועגדונג אָנגענומען און זיי אָנגעהויבען צו אָרגאַניזירען. היינטיגען זונטאָג איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון העכער 400 מאַן. נאָכדעם ווי די ה"ה ראַטמאַן שאַפּיראָ, ציטרינאָווסקי און סטאָליאַרסקי האָבען גערעדט וועגען די צילען און אויפגאַבען פון אַ פּראָפעסיאָנעלען פעראיין איז איינשטימיג אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע זיך אָנצושליסען אין יודישען טראַנספּאָרט-פעראיין.

צום סוף איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַ צייטווייליגע פערוואַלטונג פון 7 פּערזאָן.

„פאָלקס-משפט".

דער יודישער אַרבייטער-וואַהל-קאָמיטעט „פּועלי-ציון" האָט דורך בריוו איינגעלאַדען צום פאָלקס-משפט די אָנגעקלאָגטע דעם יוד. נאַציאָנאַלען בלאָק און אויך דעם יודישען נאַציאָנאַלען בלאָק ביים נאַציאָנאַליסטען בלאָק.

דער משפט קומט פאַר פרייטאָג דעם 10-טען אין פילהאַרמאָניע-זאַל. אַלס בעשולדיגער טרעט אַרויס דער ערשטער קאַנדידאַט פון דער פּועלי-ציון-ליסטע אין לאָדז ה' זרבבל פון וואַרשאַ.

נישט דעם זייגער
און נישט דאָס געלד.

צום בזשעזשינער איינוואוינער עדמונד באַראָווסקי איז צוגעקומען אַ עלעגאַנט-געקליידעטער יונגערמאַן און איהם פאָרגעלעגט צו קויפען אַ גאָלדען זייגערל.

נאָך לאַנגען האַנדלען זיך איז באַראָווסקי מרוצה געוואָרען צו געבען פאַר דעם זייגערל 126 זלאָטיס.

ווען באַראָווסקי האָט אַרויסגענומען דעם פּאָרטפעל, כדי צו בעצאָהלען פאַר דער קניה, האָט דער אומבעקאַנטער אַרויסגעריסען דעם פּאָרטפעל אין וועלכען ס'האָט זיך געפונען 400 זלאָטיס און איז נעלם געוואָרען.

פון „גאַנג".

היינט דעם 11 פּרעמיערע: „ליבע, נעהם אַראָפּ די מאַסקע" מיט'ן אַנטייל פונ'ם גאַנצען „גאַנג"-אַנסאַמבל און גאַסטראָליאָרען: לאַריסאַ אַלעקסיאַ און באַלעט-מייסטער ל. גנישעווסקי.

נאך 11 יאהר צוריקגעפונען א פערלוירענע טאכטער.

א מערקווירדיגע געשיכטע אין קאליש.

אין „קאל. לעבען" לייענען מיר:

א גרויסער טייל איינוואוינער געדענקען נאך מסתמא דעם רושם ביי אונז אין שטאט בעת דער דייטשער אקופאציע, ווען די פאמיליע ב. האט נישט געקענט אויסגעפינען איהר טאכטער.

היינט, ווען די געשיכטע האט זיך געענדיגט בכי טוב, ווילען מיר די דאזיגע אויסערגעוועהנליכע געשיכטע איבערגעבען געגוי פאר אונזערע לעזער.

בעת דער דייטשער אקופאציע אין קאליש, איז ביי דער פאמיליע ב. קראנק געווארען זייער צעהן יעהריג טעכטערל אויף א פיס פאראליזש. די היגע דאקטוירים האבען נישט געפונען דערצו קיין רפואה.

דער קאלישער קרייז-ארצט, וועלכער איז אויך גערופען געווארען צום קראנקען קינד, האט שטארק צוגערעט די עלטערן, דאס מיידעלע אוועקצושיקען קיין בערלין, וואו מען וועט שוין דעם פאראליזש אויסקורירען, די עלטערן, נישט האבענדיג שוין דא קיין רפואה, האבען אויפ'ן פארשלאג איינגעשטימט, און א דאנק דער פראטעקציע פון'ם קרייז-ארצט איז דאס קינד אבגעשיקט געווארען נאך בערלין.

אין אנפאנג האבען די עלטערן נאך בעקומען כסדר'דיגע ידיעות וועגען צושטאנד פון קינד פון דער קליניק-קאנצעלאריע' וואו ס'איז געווארען פערזיכערט, אז דאס מיידעלע וועט געזונד ווערען און גלייכצייטיג געשריבען, אז צוליב דער איינגעארטיגער קראנקהייט האט דאס מיידעלע ארויסגערופען ריזיגע פעראינטערעסירונג ביי די גרעסטע פראפעסארען.

מיט דער צייט אבער האט די קארעספאנדענץ אינגאנצען אויפגעהערט, און וויפיל די עלטערן האבען זיך ניט בעמיהט צו בעקומען א וועלכע עס איז ידיעה פון זייער טאכטער, איז עס זיי נישט געלונגען.

די בערלינער יודישע געמיינדע, וועמען מ'האט אנגעפרעגט, האט געענטפערט, אז לויט איהרע בעקומענע נאכריכטען, האט דאס קינד, נאכ'ן געזונד ווערען געגומען צו ערציהען א געוויסע פאמיליע אין דער פאבריקס-שטאדט פלאהן, אבער גענוי ווער, קענען זיי נישט דערגעהן.

די עלטערן האבען אבער נישט גערוהט, און נישט האבענדיג די מעגליכקייט אליין צו פאהרען נאך דייטשלאנד, האבען זיי יעדען קאלישער, וואס איז אהינגעפאהרען, געבעטען ווי ווייט מעגליך זיך מיט דעם ענין צו פעראינטערעסירען.

לעצטענס האט, צוליב געשעפטליכע ענינים, געוויילט אין פלאהן דער היגער פאבריקאנט ר.

זייענדיג דארט ביי א רייכען דייטש, האט יענער דערצעהלט לפי תומו, אז ביי איהם אין געשעפט ארבייט א מיידעל פון קאליש, אבער צוליב דעם, וואס זי איז יונגערהייט פון דערהיים אוועק, געדענקט זי נישט גענוי איהר פאמיליען-נאמען.

דער פאבריקאנט ר., וויסענדיג פון דער געשיכטע ביי דער משפחה ב., האט גערן געוואלט דאס מיידעל זעהען.

ווי גרויס איז געווען זיין איבעראשונג, אויסהערענדיג די געשיכטע פון'ם מיידעל, וואס איז געווען אינגאנצען ענליך צו דער פאסירונג פון ב.'ס טעכטערל, און ווען ער האט איהר געזאגט דעם פאמיליען-נאמען ב., האט זיך דאס מיידעל ווירקליך דערמאנט, אז דאס איז איהר פאמיליען-נאמען.

ווען דער פאבריקאנט ר. איז צוריקגעקומען נאך קאליש און דערצעהלט דער פאמיליע ב. וועגען זייער צוריקגעפונענער טאכטער, און אז זי גרייט זיך אהערצוקומען נאך קאליש, איז די מוטער פון דער טאכטער געפאלען אין חלשות, און עס האט געדויערט לאנג ביז מ'האט זי דערמונטערט.

אט אזוי האט די פאמיליע ב. נאך 11 יאהר צוריקגעפונען זייער פערלוירענע" טאכטער.

Dr. med. D. HELMAN

ספעציאל-ארצט פאר אויערן-, נאז-, האלז- און קעהל-קאפ-קראנקהייטען

Piotrkowska 68, tel. 12-20

צוריקגעקעהרט.

נעמט אן פון 10–12 און פון 5–7 אוו.

Dr. PRYBULSKI

זאוואדזקא 1, טעל. 26-38.

גענערישע און האר-הויט-קראנקהייטען. מענער-שוואכע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל), רענטגען-שטראהלען.

נעמט אן פון 9–1 און פון 4–8 אוונט. דאמען פון 4–5 נאכמ.

ספעציעלער ווארטע-זאל פאר דאמען.

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20.

נאר 1 פארשטעלונג צו פאפולערע פרייזען פון 1 ביז 2.50

היינט, דינסטאג, ד. 7 פעבר., 9 אוונט-די אין לאדז בעליבטע פיעסע

„די שטיפמאמע"

לעבענסבילד אין 4 אקטען פון זאלאטארעווסקי.

צום שלוס: א גרויסע קאנצערט-אפטיילונג

מיט'ן אנטייל פון נאנצען ארטיסטען-אנסאמבל.

ס'נעהמען אנטייל פרויען: בעזמאן, זעווקינא, מאכאראווסקא, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, בירנבוים, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאליאנסקי, צווייליך. מוזיקאלישע לייטונג: ל. זעלמאן.

אדמיניסטראטאר: א. בעזמאן. ביהנע-לייטער: מאכאראווסקי.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

זעלבסטמארדען פון יודען אין פרייסען.

א טרויעריגע סטאטיסטיק.

בערלין (יט"א) „איזראעליטישע פאמיליענבלעטער" ברענגען אנ'אינטערעסאנטע סטאטיסטיק וועגען זעלבסטמארדען צווישען פרייסישען יודענטום. די צייטונג שרייבט צווישען אנדערען: די צאהל זעלבסטמארדען צווישען פרייסישען יודענטום איז פערהעלטניסמעסיג גרעסער ווי צווישען מיטגלידער פון אנדערע רעליגיעס. אזוי זענען אין דער צייט פון 1901 ביז 1907 אויף איין מיליאן נפשות פארגעקומען זעלבסטמארדען: יודען 294, עוואנגעליקען 252, קאטאליקען 101, אנדערע קריסטען 180. עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז די לאנדווירטשאפטליכע בעפעלקערונג בעגעהט זעלטענער זעלבסטמארדען אלס די סוחרים, צו וועלכע עס געהערען ס'רוב יודען. די נייעסטע סטאטיסטיק פון זעלבסטמארדען אין פרייסען בעציהט זיך אויף דעם יאהר 1925. צווישען 9164 פאלען פון זעלבסטמארדען זענען געווען 215 יודען, ד. ה. 2,4 פראצ. בעת די יודען אין פרייסען מאכען אויס נישט מעהר ווי 1,03 פראצ. פון דער אלגעמיינער בעפעלקערונג.

עהנליכע פעסטשטעלונגען געפינען זיך אויך אינם בוך פון גערהארד פילקרוג, וואס איז נישט לאנג ערשינען וועגען זעלבסטמארדען אין די קריגס- און נאכקריגס-יאהרען. בנוגע פרייסען שטעלט זיך ארויס פאלגענדע טאבעלע: אויף 1 מיליאן איינוואוינער זענען געווען זעלבסטמארדען: אין די יאהרען 1908–1913: קאטוליקען–118, פראטעסטאנטען 370, יודען 322. אין די יאהרען 1914–1918: קאטוליקען–86, פראטעסטאנטען 216, יודען 349. אין די יאהרען 1919–1923: קאטוליקען 105, פראטעסטאנטען 250, יודען 416.

קאנפליקט צווישען יודישיסטען און העברעאיסטען

בעדראהט די יוד. קולטורעלע אויטאנאמיע אין עסטלאנד.

ריגע. (י.ט.א.) אין יודישען קולטור-ראט, וועלכער איז געגרינדעט געווארען, כדי צו רעאליזירען די בעשטימונגען פון געזעץ, וואס איז אנגענומען געווארען דורכ'ן עסטלענדישען פארלאמענט אין יאהר 1925 וועגען א קולטורעלער אויטאנאמיע פאר דער יודישער בעפעלקערונג, איז אויסגעבראכען א קאנפליקט. די יודישיסטישע מיטגלידער פון ראט האבען זיך איצט אנגעגעבען אין דימיסיע, מאטיווירענדיג זייער שריט אלס פראטעסט געגען דעם סיסטעמאטישען בע'עולה'ען פון דער יודישער שפראך. די לאגע איז זעהר קריטיש און די צוקונפט פון דער יודישער קולטורעלער אויטאנאמיע אין עסטלאנד, ד. ה. אין איינציגען לאנד, וואו זי עקזיסטירט נאך, דראהט א געפאהר.

דאס דערמאנטע געזעץ, וואס איז אנגענומען געווארען אין יאהר 1925 דורכ'ן עסטלענדישען פארלאמענט, פערזיכערט די קולטורעלע אויטאנאמיע איינשליסליך מיט'ן רעכט פון צוואנג בעשטייערען אלע געמיינדעס אין לאנד, וואס צעהלען מעהר ווי 3000 נפשות. די יודען אין עסטלאנד, וועלכע בילדען א פיל גרעסערע בעפעלקערונג ווי 3000 נפשות, האבען איינשטימיג בעשלאסען אויף א קאנפערענץ פון אלע יודישע קהלות אין עסטלאנד, וואס איז אבגעהאלטען געווארען אין רעוועל, אויסצונוצען דאס רעכט אויף אויטאנאמיע, וואס איז פארגעזעהען דורכ'ן דערמאנטען פארלאמענט-געזעץ. פריהער זענען די יודישע קהלות אין עסטלאנד געווען בעטראכט אלס פריוואטע ארגאניזאציעס.

רעדאקציאנס-קאלעגיום: מ. בראדערזאהן, ל. בראנט, ח. י. בזשוזשטאווסקי, ב. זינגער פעראנטווארטל. רעד.: ח. קויפמאן

ארויסגעבער: פערלאג „נייער פאלקסבלאט", פראדוציר-קאאפעראטיווע מיט פאי-האפטונג.

Dr. med. ST. HEINRICH

POMORSKA 10, tel. 47-67.

ספעציאליסט פאר קינדער- און אינערע קראנקהייטען. בעהאנדלונג מיט קינסטליכע בערגזון-בעשטראהלונגען (קווארץ-לאמפען). נעהמט אן פון 4–6 נאכמיטאג.

Dr. med. H. LUBICZ

צעגעלניאנא 43, טעל. 32=41

ספעציאליסט פאר הויט-, וועגערישע און מענער-שוואכע - קראנקהייטען. היילונגס-קווארץ-לאמפען (האר-אויספאל).

נעהמט אן פון 8–10 און פון 5–8 אוונט

אין די ציין פון טיגער

סענסאציאנעלער ראמאן

פון מאריס לעבלאן

63

די אינפארמאציע האט זיך ארויסגעוויזען פאר א פאלשע. ער האט זיך כמעט באלד אין דעם איבערצייגט.

עס איז איהם נאר געלונגען פעסטצושטעלען, אז סיוועער איז ענטלאפען מיט'ן בולוואר פון יוסטיק-פלאץ און זיך דארט בעגעגענט מיט א יונגער, שיינער בלאנדינקע, וואהרשיינליך מיט פלארענציא לוויוואסער... ביידע זאלען זיי זיך האבען געהאט אריינגעזעצט אין אנ'אויטאבוס, וואס איז געגאנגען צום וואגזאל סאן-לאזאר.

דאן-לואי האט זיך צוריקגעקעהרט צו זיין אויטא, וואס ער האט איבערגעלאזט אין א זייטיגער גאס אונטער דער אויפזיכט פון עפיס א יונגעל.

ער האט געלאזט אין גאנג דעם מאטאר אין דער פולער שנעלקייט האט ער זיך אוועקגעלאזט צום וואגזאל סאן-לאזאר.

פון אויטאבוסען-ביורא האט ער זיך געלאזט אויף א נייעם שפור, וואס האט זיך ארויסגעוויזען אלס פאלשער.

ער האט ווידער פערלוירען העכער א שעה צייט, זיך אומבעקעהרט צום וואגזאל און זיך איבערצייגט, אז פלארענציא האט זיך אליין אריינגעזעצט אין אויטאבוס, וואס איז געגאנגען צום פאלעי-בורבאן-פלאץ.

זי איז, הייסט עס, געגאנגען אלע וואהרשיינליכקייטען צוריקבעפאהרען אהיים.

דער געדאנק פון דערזעהן זי האט געשטארקט זיין צארן.

פאהרענדיג האט ער זיך גענוידעלט, געדראהט מיט נקמה, וואס ער האט געשטרעבט, וואס שנעלער אויסצופיהרען. אין די געדאנקען האט ער זי אויפ'ן שרעקליכסטען אופן בעליידיגט. ער האט געפיהלט א נויטווענדיגקייט צו אומברענגען אט דעם געמיינעם וועזען.

צוקומענדיג אבער צו זיין פלאץ איז ער אבער געבליבען צוריקגעהאלטען שטעהן.

ער האט דערזעהן אויפ'ן פלאץ א האלב טוץ פערשידענע פערשוינען, די אויפפיהרונג פון וועלכע ס'האט געמוזט ווענדען אויף זיך זיין אויפמערקזאמקייט.

ער האט תיכף דערקענט אין זיי געהיים-אגענטען.

מאזע, ווידער, האט איהם דערזעהן פון דער ווייט, און זיך בעהאלטען אין דעם נאהענטסטען טויער.

דאן לואי האט א רוף געטון דעם סערושאנט, וועלכער האט זיך אויסגעוויזען צו זיין שטארק פערוואונדערט פון דעם, וואס ער האט איהם דערזעהן.

זיין פנים האט אויסגעדריקט אזוי פיל פערלוירענקייט, אז פערענא האט דערפיהלט דעם אונרוה, וואס האט איהם ארומגעכאפט.

— הער נאר, דו! איך האף, אז נישט צוליב מיר פלאנטערען זיך דא די אגענטען?

— אך, וואס רעדט איהר, שעף?! — האט מאזע זיך א כאפ געטון — איהר ווייסט דאך, אז אייערע אקציעס שטעהן גוט!..

דאן לואי האט א ציטער געטון: ער האט פערשטאנען, אז מאזע האט איהם פערראטען.

און פאקטיש איז עס אזוי געווען: דער סערזשאנט האט א ביסעל צוליב'ן פליכט-געפיהל, און א ביסעל, כדי צו בעפרייען דעם שעף צון דער פאטאלער ליבע, ארויסגעגעבען דאס פריילין לוויוואסער.

פערענא האט געמוזט אנשטרענגען זיין גאנצע ווילענסקראפט, כדי נישט לאזען זיך בעהערשען פון דעם גרימצארן, וואס האט איהם ארומגענומען.

ער האט פלוצים תופס געווען אלע פעהלערען, וועלכע ער האט געמאכט צוליב דער אייפערזוכט-משוגעת, וואס האט איהם בעהערשט פון נעכטען אן.

ער האט אויך אנגעהויבען פאראויספיהלען די מיאוסע רעזולטאטען, וואס קענען דערפון ארויסקומען.

צום ערגסטען איז געווען דאס, וואס דאס קירעווען מיט די געשעהענישען האט זיך ארויסגעגליטשט פון זיין האנד.

— דו האסט א מאנדאט? — האט ער א פרעג געטון.

— ניין... דאס הייסט, כמעט... איך האב צופעליג געטראפען דעם פרעפעקט, וועלכער איז נאר-וואס צוריקגעקומען... האבען מיר זיך א ביסעל פונאנדערגעשמועסט וועגען דער פריילין. האט זיך טאקע ארויסגעוויזען, אז די פאטאגראפיע, וואס דער פרעפעקט האט אייך אויסגעבארגט, איז דורך אייך אויסרעטושירט געווארען. נו... און אז איך האב איהם ארויסגעזאגט דעם נאמען פלארענציא, האט ער זיך אין אלץ דערמאהנט...

— אלזא, האסטו א מאנדאט?

— פערשטעהט זיך. מ'האט געדארפט... דער הער דעמאליאן... און דער ריכטער...

ווען דער פלאץ וואלט איצט געווען א לעהרער, וואלט דאן לואי נישט אויסגעמיטען דעם פערגעניגען צו מכבד זיין מאזע'ן מיט א ריכטיגען מתנת יד איבער'ן פנים לויט אלע פארשריפטען פון דער פויסטען-קונסט.

מאזע האט דערפיהלט די סכנה און זיך דערווייטערט געהאלטען פארזיכטיג, אויף אנ'אנשטענדיגער ווייטקייט, בעמיהענדיג זיך דערביי צו לינדערען דעם רוגז פון דעם שעף דורך א רייה פערשידענע תירוצים.

— ס'איז דאך אייער טובה-וועגען, שעף... אנדערש האט מען נישט געקענט... אדרבא, דערמאהנט זיך! איהר האט דאך מיר אליין אנגעזאגט: „בעפריי מיך פון דעם נפש! איך אליין וועל עס נישט קענען מאכען. וועסט דאך איהר ארעסטירען! די אויגען איהרע שרפ'ען מיך... ס'איז אמת'ער סם!" איהר אליין האט עס מיר געזאגט. נו, צי האב איך געקענט אנדערש האנדלען?.. אדרבא, זאגט איהר אליין?.. דערצו נאך האט דער קאמיסאר וועבער...

(פארטזעצונג קומט).

געזעלשאַפט „הזמיר" אל. קאשטשיושקי 21

היינט און טעגליך פון 10 פריה ביז 9 אין אָוועגד איז אָפען
אין אייגענעם ניי-רעמאָנטירטען לאָקאל די הערליכע

בילדער-אויסשטעלונג

פון די לאָדזער קינסטלער:
מוריצי טרעמבאַטש, אַדאלף בערמאַן, נתן שפיגעל,
סאַמועל פינקעלשטיין און איגנאַצי הירשפאַנג.

בילעטען צום פרייז פון 1 זלאָטי פאַר דערוואקסענע, 50 גראָשען פאַר יוגענד און
30 גראָשען פאַר שילער און גרופעס איז צו בעקומען ביי דער קאַסע. 779

ווענדונג צו די ה"ה מחותנים
פון די בעוואוסטע מוזיק-קינסטלער געבר. טויבע

דערמיט האָבען מיר דעם כבוד די געעהרטע מחותנים און בעלי-שמחות געפל. מיטצוטיילען, אַז צוליב דעם, וואָס מיר ווערען נישט צו דער געהעריגער צייט פון די חותנים געוואויר וועגען אייערע אַלע שמחות און חתונות און דורך דעם פּאַסירט גאַנץ אָפט, אַז די בעלי שמחות פיהלען זיך בעליידיגט, וואָס מיר קומען נישט צו דער פינקטליכער צייט אָנצונעהמען די בעשטעלונגען. דעריבער בעטען מיר אַלע מחותנים געפל. אונז צו לאָזען וויסען גענוי די טערמינען, כדי צו קענען ווי געהעריג צופרידענצושטעלען די בעלי-שמחות.

גלייכצייטיג ערלויבען מיר זיך אויפמערקזאַם צו מאַכען די געעהרטע ה"ה מחותנים, אַז מיר נעהמען ביי קיין פאַל נישט אָן קיין שום פּערוויילונגען, וואָס קענען זיין פערבונדען חלילה מיט חילול השבת. דעריבער האָפען מיר, אַז מיר פערדינען דעם פולען צוטרוי פון די ג' בעלי-שמחות. מיט אכטונג

מוזיק-קינסטלער געבר. טויבע.

אָנמעלדונגען נעהמען אויף: ע. טויבע, ווסכאָדניאַ 18; ק. טויבע, נאָוואָ-צעגעלניאַנאַ 22 ; י. טויבע, אַלעע 1. מאַי 18.

בעמ.: מעסיגע פרייזען! פאַר אונבעמיטעלטע — אויסנאַהמס-פרייזען!

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

און ערצטליך-רענטגענישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראַקאָווסקי	נאָז האַלז, אויערן קר.	10—11 2—3 6—7
ד"ר רוזענער	הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אויגען-קראַנקהייטען	1—2 7—8
ד"ר יוסמאַן	נערווען קראַנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר פּאַפּיערני	פרויען און געבורטס-הילף	1-11½ 5—6
ד"ר קאַמינסקי	כירורגישע-קראַנקהייט.	5-4 זונ. 1—2
ד"ר ווינבערג	אינ. הערץ לונגען-קר.	1-11 5½—7
ד"ר מיזעל	רענטגען	10—12 4—6
א. גראָדזענטשיק	צאָהן-ערצט	3—7
נ. ראָזען	צאָהן-ערצט	9—2

צאָהן-טעכניק, פּלאָמבירונגען, קראָנען, שטיפטען א. א. וו. ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען

א רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט רענטגען-שטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכלייכטונגען, קווארץ-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע מעגליכע אַנאַליזען. א קורס פאַר שטאַמלער. אויפנעהמען בעגען שטאַמלען (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאַכם.

די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאַג. וויזיט אין דער שטאָט.

Dr. med.
L. Pikielny
ספעציאַל-ארצט פאַר
נירען, בלאָזען- און האַרן-קראַנקהייטען
Nawrot 8,
telefon 19-90.
עמפּפאַנגט פון 4—7 אין אָוונט

היילפּעדאַגאָגישע קורסען
פאַר שוואַכבעגאַבטע, שווער-ערציהבאַרע קינדער. שפּראַך-שטערונגען (שטאַמלען, מויל-שפּיצען)

Dr. med.
A. Szmirgeld
נערווען-ארצט
עלעקטריזאַציע, ליכטהייל-שפּעציאַלען
Cegielniana 6, tel. 51-89
עמפּפאַנגט פון 5—7 אוונט

Dr. med.
WOLF EYCHNER
פרויען- · קראַנקהייטען
און געבורטס-הילף
זגיערזשער 11 טעל. 34-72
[illegible]

Dr. med.
NIEWIAŻSKI
Sienkiewicza 34
tel. 59-40.
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפער און הויט-קראַנקה. בעהאַנדל. פון מענער-שוואַכע
נעמט אָן פון 5—9 אָוונט.

לעכער
צו נעהמען אויף דער משפּיך ווערען אָנגענומען ביי
ג. נאָרדמאַן
29 צעגעלניאַנאַ 29

ס'ווערט געזוכט
אַן אָרענטליכער **מענש**
מיט גוטע רעקלאַמאַציעס צו שלאָפען אין א געשעפט. צו ערפאַהרען אין אַדמיניסטראַציע. 878

Dr. med.
STUPEL
Szkolna 12
ספּעציאַליסט פאַר הויט, האָר און וענערישע קראַנקהייטען, [illegible] אין קווארץ-ליכט, עלעקטרא-טעראַפּיע.
נעמט אָן פון 12—3 נאכם. און פון 6—9 אין אָוונט.
לעטשניצע פרייזען.

Dr. med.
H. Lajchter
קאָנסטאַנטינער 9.
רוג זאַכאָדניע טעל. 49 66
צאָהן-כירורג
ספּעצ. פון כירורגישע קראַנקהייטען ווי שטשענקעס, גומען, דושאַנקלעס, צאָהן פּלאָמבירונג א.ז.וו. נעמט אָן פון 1½—5 און יום-טוב פון 10—12

Dr. HELLER
ספּעציאַליסט פאַר הויט-און וענערישע קראַנקהייטען.
2 נאַווראָט 2
נעמט אָן פון 10 פריה, 1—2 און פון 4—8 אָוו. פאַר פרויען ספּעציעל פון 4—5 נאכם. באַג. פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, dn. 24-go stycznia 1928 r.
Dla dorosłych: **Dla młodzieży:**

ZEW MORZA

według St. Kiedrzyńskiego.
W rolach główn.: **Marja Malicka, Marjusz Maszyński i Jerzy Marr.**
Nad program fragment z obrazu **„ABISYNJA"** (ciąg dalszy).
634

מעבעל | קויפט נישט קיין | מעבעל

מעבעל

בעפאָר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין

44 מעבעל-געשעפט גדאַנסקאַ (דלוגאַ) 44 טעלעפאָן 56-62 **44**

CH. ŁAZNIK

נאָר ביי מיר קענט איהר **מעבעל** שעהן גוט געקויפט, פערשידענע און ביליג.
בעמערקונג: אויך קויף איך פערשידענע מעבעל, דיוואַנען, בעלצען, ניי-מאַשינען, סאַמאָוואַרען, אַנציגנער א. א. וו. איך צאָהל די העכסטע פרייזען. קומט און איבערצייגט אייך.

די מאָדערנסטע

לאַמפּען

פאַר שפּייז-צימער און קאַבינעטען
קויפט זיך אַמביליגסטען צו פאַבריקס-פּרייזען ביי
ש. י. שמאַלעוויטש
פּאָלודניאָווע 8.
בעמערקונג: עס ווערען אויך אָנגענומען אַלערליי איבעראַרבייטונגען פון גאַז אויף עלעקטרי, אויך אַקסעסוארן 1923
טעלעפאָן 39-64.

עלטערן!

פאַר 3 זלאָטעס א וואָך ווערט געלערנט מיט קינדער וואָס לערנען אין פאָלקס-שולען: חומש, רש"י נ"ך משניות, גמרא יהדות היסטאָריע, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריוו. זעלבסט צוזאַמענשטעלען דורכ'ן בעוואוסטען אוטאָדאָקסישען העבראַאישען לעהרער י. ד. ראַזענפעלד, פּלאַץ האַלאַשיטשי 6 קווער אַפּ. רעכטס 2 שט. געט. ס'ווערען אויך אָנגענומען אָנפאַנגער פון 5 יאָהר און [illegible]

לייה-ביבליאָטעק
אויפ'ן נאָמען פון
א. אייזענשלאָס
11 פּאָלודניאָוואַ 11
איז אָפען מאָנטאָג און מיטוואָך פון 5—9 אָוונד, שבת — פון 10—1 מיטאָג און פון 4—9 אין אָוונד.

Dr. med. A. MAZUR
אויערען און האַלז-קראַנקהייטען, שטימע-און שפּראַך-פעהלערען (שטאַמלען א. אז. וו.)
האָט זיך איבערצויגען פון נאַרוטאָוויטש 44
אויף ווסכאָדנאַ 65, טעל. 66-01
(איינגאַנג אויך דורך פּעטריקאָווער 46).
נעהמט אָן פון 11^{30}—12^{30} און פון 3—5 נאָכם. 770

יור. י. אינפעלד
42. ווסכאָדניאַ 42.

גלייכשטעלונג.

אַלס ענטפער אויף די גלייכשטעלונג פון גוסטאַוו בוהלע און ראָבערט פּופּאל, וואָס ס'האָבען בעשטעטיגט די יורשים פון גוסטאַוו בוהלע, גיב איך דערמיט איבער דער עפענטליכער מיינונג פאָלגענדעס.

נישט אמת איז דאָס, אַז איך האָב מיך כלומרשט גוטוויליג אָבגעזאָגט פון דער פאַכט און האָב אָבגעגעבען די פערפאַכטעטע פאַבריק אויף **אַלעקסאַנדראָווסקאַ 41** אין בעזיץ צו די יורשים פון גוסטאַוו בוהלע. דערפאַר אָבער איז ריכטיג, אַז די יורשים צוזאַמען מיט **ראָבערט פּופּאל** האָבען זיך אַריינגעריסען אין דער דורך מיר געפּאַכטעטע פאַבריק און אויף אייגענע אחריות און מיט קראַפט צוגענומען די פאַבריקס-בנינים, צוזאַמען מיט מיינע מאַשינען, פעסער צום פאַרבען, א ברישקע, א וואַגען צו קויהלען, א ראַזוואַגען מיט א פערד א. ז. וו. דער געהעריגער פּראָטאָקאָל פאַר אַליינמעכטיגונג איז געוואָרען אָנגעשריבען אויף מיין פערלאַנג דורך דעם 1. פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט און איבערגעשיקט אין פרידענס-געריכט פון 10. קריז אין לאָדז. גלייכצייטיג האָב איך אין דעמזעלבען פרידענס-געריכט פערפיהרט א פּראָצעס וועגען אומקעהרען מיר די ווילקירליך אָבגענומענע פון מיין בעזיץ געגענשטאַנדען. דעריבער איז די בעהויפּטונג פון די יורשים פון גוסטאַוו בוהלע, אַז איך וועל די פאַרבערייַ שוין קיינמאָל נישט צוריקבעקומען, איז זייער פּראָבלעמאַטיש און וועט וואַהרשיינליך אויסגעבעסערט ווערען דורך אַ'ענטשפּרעכענדען געריכטס-אורטייל.

כ'דאַרף נאָך בעמערקען, אַז די איצטיגע כלומרשטע זאַך, מער פון דער פאַרבערייַ די ה"ה גוסטאַוו בוהלע און ראָבערט פּופּאל זענען געווען מיינע אָנגעשטעלטע. דערביי האָב איך בשעתו דערוויטערט דעם לעצטען פון מיין פאַבריק און אויסערדעם, צוליב די ענטדעקטע מיסברויכען, האָט איך אויף איהם דערלאַנגט אַן אָנקלאַגע צום ה' פּראָקוראַטאָר ביים קרייז-געריכט אין לאָדז. אייגנצייטיג טייל איך מיט, אַז אין דער צוקונפט וועל איך נישט מיט ה' פּופּאל, ווי אויך נישט מיט די יורשים ג. בוהלע, מעהר נישט פּאָלעמיזירען אין דער פּרעסע, און וואָרען, אַז אויב מיין גוטער נאָמען וועט אויך ווייטער דורך זיי אויף אַזאַ אָדער אַנדער אופן מיסגעברויכט, וועל איך באַלד אַרויסטרעטען אויפ'ן געריכטליכען וועג.

Farbiarnia ARTUR PROPPE
Łódź, Aleksandrowska 41, tel. 53-90 088

אויפפאָדערונג!

דערמיט פאָדער איך אויף צום לעצטען מאָל דעם פּרעזעס פון דער יודישער קהלה און ראַטמאַן פון לאָדזער שטאָט-ראַט ה' בנימין רוזס. נאָך עטליכע התראות פון הרב ר' יוסף פיינער, אַז איהר זאָלט קומען און מקיים זיין דעם פּסק-דין, וואָס ער האָט מיר אַרויסגעגעבען. ענטוועדער, שווערען אָדער בעצאָהלען דעם **חוב פאַר די דרוק-אַרבייט בעת דער וואַהל-קאַמפּאַניע** צום לאָדזער שטאָט-ראַט און פערלויף פון 3 טאָג צו ערלעדיגען דעם פּסק-דין. אין געגענפאַל, נעהם איך פון מיר אַראָפּ די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר די ווייטערע פאָלגען.

דרוקעריי-אינהאַבער
י. גרינבערג, ווסכאָדניאַ 45. 874

פערלוירען געוואָרען.

זונטאָג צווישען 5—6 פאַרנאַכט, איז מיר אָוועקגעקומען מיין פּאַרטפעל, צוזאַמען מיט 230 גילדען, ווי אויך א פּאַס, א מיליטער-ביכעל, מעטריקעס און אַנדערע וויכטיגע דאָקומענטען, בעהענדיג פון לאַגעווניצקאַ 4 ביז זגיערזשער 15. איך בעט דעם געפינער מיר דאָס אָפּצושיקען נעגען 100 גילדען בעלוינונג. ווענטועל בלויז די דאָקומענטען.

משה ציטרינאָווסקי, זגערזשער 15. 879

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

בזשעזשינער 11, טעל. 63-37
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָוונד.

ד"ר וואָלינסקי	נאָז, האַלז, אויערן קר.	3—4
ד"ר קערשנער	קינדער קראַנקהייטען	9½-12 4-5
ד"ר שיפּמאַן	אינערליכע קראַנקה.	11—1
ד"ר לוביטש	הויט- און געשלעכטס-קר.	12—1
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	12½—2
ד"ר גאָלדבלאַט	אויגען-קראַנקהייטען	12—1
ד"ר עליאַסבערג	כירורגישע-קראַנקה.	1—3
ד"ר בערגסאָן	פרויען און געבורטס-הילף	3—4

פּסיכאָ-טעראַפּיע, שפּראַך-שטערונגען ווי שטאַמלען א. א. ווי פּאָקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראַהלונג איינשפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף פערלאַנג—וויזיטען אין שטאָט.—אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אויך פּלעגמא און בלוט.

אימפונגען געגען שקאַרלאַטין.
ווי אויך א דענטיסטישער קאַבינעט.

ד"ר זילבערשטיין	צאָהן-ארצט	10—2 נם.
ד"ר ראָזשינסקי סטאַראָפּאָלסקאַ	צאָהן-ארצט	3—7

קינסטליכע ציהן, קאָראָנען, פּלאָמבען א. א. וו.
די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

נעלעגענהייטס **מעבעל** אויספערקויף פון
אין נוטען צושטאַנד זאַוואַדזקאַ 11 טעגליך פון מאָנטאָג ביז דאָנערשטאָג פון 5—8 אָוונד.
צו ערפאַהרען ביים וועכטער. 933

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.